

דה יורה

מגזין הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב / פסח תשע"ו, אפריל 2016

לתרום זה יותר מלתת כסף

מכון חדש בפקולטה יעשה סדר
בתחום הפילנתרופיה בישראל

דבר הפרקליט

מאיר לינזן לוקח אחריות
למחקר המשפט

בוגר בכותרות

אביחי מנדלבלט, מכירים?

אפליה 2.0

גם באתרי קניות נשים
מקבלות פחות

שינוי חברתי מתחיל בבית

הרכב אוכלוסיית הסטודנטים
בפקולטה עובר מהפכה

נולד לחקור

תגידו מזל טוב למכון
לקניין רוחני

לא סלבריטי

אחרי סערת מתווה הגז, פרופסור דיויד גילה שב לפקולטה, מעודד מהישגיו ומהפידבקים שהוא ממשיך לקבל ומסרב להודות שההגבלים העסקיים, או הוא, הפכו לכוכבים בעל כורחם

6 **על זה פטנט שווה לרשום**

איך מספקים לחבר הנאמנים בערב אחד הצצה מהירה ורחבה על הנעשה בפקולטה?

5 **אפליה מגדרית עוברת מסך**

ד"ר תמר קריכלי-כ"ץ מוכיחה שהמסחר התקדם אבל בני האדם קצת פחות.

4 **בוקר טוב לכל הנבחרים, אנא הוציאו לפטופים...**

המבחרים של היום זה לא מה שהיה פעם.

12 **חברתית וייחודית**

זום על אחת משמונה הקליניקות הפרו-חברתיות בפקולטה - הקליניקה לתובענות ייצוגיות, שהפכה תוך זמן קצר לשם דבר.

10 **מביאים את השינוי, שוב**

הפקולטה מובילה, ולא בפעם הראשונה, מהפכה לשינוי ההרכב החברתי של הסטודנטים.

8 **תרמו בעבודה**

הפקולטה למשפטים נרתמת במגוון דרכים למען הרפורמה בחדלות הפירעון.

20 **המטרה: דיור בר-דורנו השגה עוד**

סיפורה של קבוצה קטנה ונחושה ומלחמתה בבוועת הנדל"ן.

16 **לא כועס, לא מתחרט**

פרופסור דייוויד גילה חוזר מעט אחר מהאיש שיצא מהפקולטה לפני ארבע וחצי שנים לתפקיד הממונה על הגבלים העסקיים.

14 **משפטים, היכוננו, רוץ!**

פתחנו בפניכם תחום מחקר חדש בישראל, עם השפעה ישירה על הדבר הזה, נו, צדק חברתי! זכרו את השם: משפט ופילנתרופיה.

27 **בוגר בכותרות**

מסתבר שאביחי מנדלבלית, היועץ המשפטי לממשלה, לא היה הסטודנט הכי ממושמע...

24 **זה הקניין, גדול יהיה**

מכון חדש, לקניין רוחני, נוסד בפקולטה. הסנדק: פרנסיס גורי, מזכ"ל WIPO.

22 **משקיען אז, משקיען היום**

מאיר לינזן, השותף המנהל בהרצוג פוקס נאמן ובוגר הפקולטה בהצטיינות, על אחריות הפרקטיקה למחקר המשפט.

שריינו ביומנים!

אירועים קרובים בפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן

9.5.16 <

מכון ש. הורוביץ ושות' לקניין רוחני והמכון למשפט והיסטוריה ע"ש קרן דיוד ברק משיקים את ספרו של ניל נתנאל (ביה"ס למשפטים של אוניברסיטת קליפורניה בלוס אנג'לס) על זכויות יוצרים והמשפט העברי.

19.5.16 <

מרכז אדמונד י' ספרא לאתיקה והמרכז האוניברסיטאי הרב תחומי לחקר הסייבר ע"ש בלווטניק מארחים את סדנת הפרטיות השלישית: פרטיות, סייבר וטכנולוגיה.

25.5.16 <

המשפט המבויס: הגבלים עסקיים. מנחה: פרופסור דייוויד גילה. הרכב השופטים: סלים ג'ובראן (ביהמ"ש העליון), נאוה בן-אור (ראש בית הדין להגבלים עסקיים) ופרופסור אריאל פורת (אונ' ת"א).

29.5.16 <

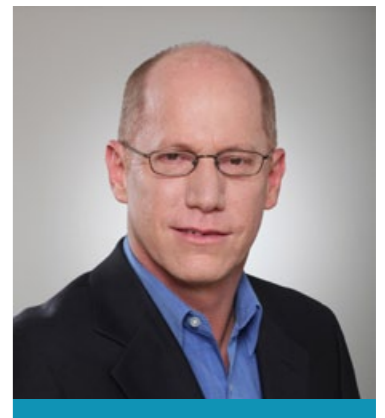
כנס הגר: "שכונה חדשה עם תמהיל חברתי מגוון: שדה דב כמקרה מבחן".

6.6.16 <

הכנס השנתי הבין-לאומי של מרכז אדמונד י' ספרא לאתיקה: אתיקה של כאב - סבל חילוני ודתי.

11-13.7.16 <

הוועידה ה-19 של האגודה למשפט עברי: דעת, מדע וטכנולוגיה - הלכה, משפט ואתיקה.

עם היד על הדופק של עולם המשפט והחברה בישראל

הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב היא מוסד מוביל בתחומה, בקנה מידה עולמי. זו עובדה שאני שמח לחזור עליה, בגאווה רבה, בכל הזדמנות. אבל למנות את הסיבות בעטיין הגענו למעמד הזה, זה הרבה יותר קשה... המגוון שלפניכם מנסה להרים את הכפפה ולתת הצצה אל היבטים שונים של רק חלק מהפעילות הענפה בפקולטה (ורק מהתקופה האחרונה).

לצד המחקר שלנו ופיתוח תכניות הלימוד ודרכי ההוראה וההערכה, יתכן וחלקכם יופתע ממידת המעורבות של הפקולטה, מעורבות שהיא בכל אמת מידה עמוקה ורחבת היקף, בתחומים שברומו של עולם המשפט, בישראל ובעולם, ובמאמץ האקטיבי שאנו נוקטים, לשינוי המציאות סביבנו לטובה. אכן, לא אחטא לאמת אם אומר שהפקולטה שלנו היא הדבר הכי רחוק ממגדל השן. כפי שתראו בדפים הבאים, אנו מעורבים בקידום רפורמות משפטיות וחקיקה, שולחים ידנו אל שוק הנדל"ן הרוחני, שואלים שאלות שטרם נשאלו אודות הרפורמה המתוכננת בתחום חדלות הפירעון, ממקדים תשומת לב, לראשונה, בתופעה העכשווית של עליית כוחה של הפילנתרופיה כמשאב כלכלי בעל חשיבות חברתית, מקדישים מכון מחקר חדש לאתגרים העומדים בפני דיני הקניין הרוחני במציאות טכנולוגית דינמית, מוכיחים קיומה של אפליה מגדרית מצד כולנו בסביבה המקוונת החדשה, תורמים לשימוש גובר בהליכי תובענות ייצוגיות, גורמים לתהליכי העדפה מתקנת בהקניית השכלה משפטית איכותית לקצור סוף סוף הצלחה ועוד ועוד.

למבט החטוף על היקף העשייה צרפנו יריעה של חידושים והתפתחויות בתוך הפקולטה, כגון פרויקט הבחינות הממוחשבות או הידוק השותפות האמיצה שלנו עם חבר הנאמנים. הוספנו גם נקודת מבט מפוכחת של חוקר חשוב בפקולטה, אשר עמד לא מזמן במוקד סערה ציבורית גדולה, פרופסור דייוויד גילה, וכן את הניתוח החכם (מומלץ מאוד לקריאה!) של עתיד עולם המשפט בפי בוגר חשוב של הפקולטה, עו"ד מאיר לינזן, השותף המנהל של משרד עורכי הדין הגדול בישראל. כתוספת מיוחדת, בפנינת "בוגר בכותרות" תמצאו את היועץ המשפטי החדש לממשלה, הד"ר אביחי מנדלבלית.

אני משוכנע שקשת הנושאים הרחבה הזו, אותה פרשנו בגיליון הפסח המיוחד שלפניכם, תעורר גם בקורא שאיננו משפטן סקרנות ועניין, ולא פחות חשוב מכך, תיצור תחושה חזקה של גאווה יחידה בליבו של כל מי שקשור לפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב, בין אם חברי הסגל, לכל סוגיו, הסטודנטים, בכל השנים ובכל התארים, וכמובן כל בוגרי הפקולטה וידידיה הרבים והטובים. לטעמי, המגוון שלפניכם יוכיח, כי אכן יש לנו הרבה סיבות לגאווה.

חג פסח שמח וקריאה מהנה,
רון חריס,
דקאן הפקולטה

דה-יורה

מגזין הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב
עריכה: מתן אוריין
עיצוב גרפי: רקפת עובד
צילום השערה: גדי אהד

LawTau
www.law.tau.ac.il
טל: 03-6407257
לתגובות והצעות:
deanlaw@post.tau.ac.il

הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן אוניברסיטת תל אביב

אפליה 2.0: נשים מוכרות מופלות באופן שיטתי על ידי הגולשים ב-eBay

מאמר ראשון מסוגו, פרי מחקרה של ד"ר תמר קריכלי-כ"ץ מסגל הפקולטה וד"ר טלי רגב מבית הספר לכלכלה במרכז הבין-תחומי, מגלה כי באופן תת מודע, נשים מופלות מצד הגולשים ב-eBay. ליתר דיוק, נשים מוכרות באי-ביי מקבלות בממוצע הצעות מחיר נמוכות יותר מאשר גברים, ביחס לפריט זהה לחלוטין. המשמעות הלא מעודדת היא שהגולשים נוטים לתת ערך נמוך יותר לפריט הנמכר על ידי נשים. המאמר, המבוסס על ניתוח של למעלה ממיליון עסקאות שנערכו בין השנים 2009 ו-2012, ראה אור כמאמר מוביל בכתב העת המקוון Science Advances ועורר, כצפוי, רעש תקשורתי ברחבי העולם.

חברתית, כמו השוק או המשפחה ואין סיבה שלא לחקור אותו כתופעה חברתית, תוך שימוש בכלים אמפיריים, הלקוחים מדיסציפלינות חוץ-משפטיות כגון סוציולוגיה, פסיכולוגיה חברתית ועוד. למשל, האם הפגיעה או הפסיקה בפלילים השתנו בעקבות הקמת הסניגוריה הציבורית, אלו שאלות שיעניינו כל משפטן, אבל לשם כך צריך לדעת לאסוף ולקרוא את הנתונים."

את מביאה את הפרספקטיבה הזאת לידי ביטוי בהוראה?

"זה לא רק אני", מבהירה ד"ר קריכלי-כ"ץ. "הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב התברכה בלא מעט חוקרים מצוינים ומוכשרים המתמחים במחקר אמפירי של המשפט, יש לנו סדנת מחקר אמפירי ובשנה הקרובה אף ננהיג קורס ליבה - מחקר אמפירי של המשפט. היתרון העצום שיש כאן למשפטן, מעבר לרכישת נקודות מבט חדשות ומאתגרות על המשפט, בזכות הידע האמפירי והשילוב הרב-תחומי, הוא ביכולת לקרוא ולהבין מחקרים אמפיריים טוב יותר, וכתוצאה מכך לנקוט דרך פעולה משפטית יעילה יותר."

איך ניתן לתקן סוג כזה של אפליה, שהיא בלתי מודעת?

"ראשית", אומרת ד"ר קריכלי-כ"ץ, "אני מקווה שעצם המודעות לכך, בזכות המחקר, תסייע בצמצום הפער. נכון, לאנשים תמיד יהיו סטריאוטיפים. זה הטבע האנושי. אבל, ככל שנדע עליהם יותר ועל האופנים בהם הם באים לידי ביטוי, נדע להיזהר, גם כציבור וגם כמכתיבי מדיניות, שזה בהקשר המשפטי מנסחי החקיקה והשופטים, מלתת לזה להשפיע על ההחלטות שלנו. למעשה, יש לכך חשיבות נוספת בהקשר המשפטי וזה הציפיות שלנו והאמונה שלנו שחוק חדש ישנה את ההתנהגות האנושית. אם ההתנהגות האנושית הרלבנטית היא לא מודעת אז בוודאי צריך חשיבה אחרת ואולי טיפול אחר, לא בהכרח משפטי."

מה למשפטנית ולמחקר אמפירי?

"המחקר הנוכחי הוא חלק ממגמה עולמית בתחום המשפט, Empirical Legal Studies, הדוגלת בבחינת האופן בו המשפט מתנהג במציאות, כלומר איך אנשים מגיבים אליו והאם הוא מצליח לשנות דפוסי התנהגות", מסבירה ד"ר קריכלי-כ"ץ. "הרי המשפט הוא תופעה

"אי-ביי, כזירת המסחר המקוון הגדולה בעולם, היא גם מאגר עצום של מידע על התנהגות אנושית בשוק מסחרי, ואפשר ורצוי לרתום את המידע הזה לקידום הידע שלנו, גם בהיבטים שונים של אפליה", מסבירה עורכת המחקר המסקרן, ד"ר תמר קריכלי-כ"ץ מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב. "אני חושבת שניתן אף להרחיק ולומר שלא-ביי, כמעין מונופול בתחום הקניות המקוונות, יש אחריות ציבורית לאפשר מחקר מסוג זה ואף להתמודד עם המסקנות העולות ממנו. לשמחתי, כנראה שאי-ביי חושבים קצת כמוני."

ד"ר תמר קריכלי-כ"ץ

כיתת מחשבים ניידים בכלל. התשובה לשאלה השנייה היא שבדיה.

למה שבדיה?

מסביר ד"ר עמית פונדיק, המלווה את פרויקט מחשוב הבחינות מטעם סגל הפקולטה: "כמו בהרבה תחומים, בישראל השוק למוצר כזה הוא קטן, מוצר במובן של תוכנת בחינות ממוחשבות, דוברת עברית, הנועלת בזמן הבחינה את האפשרות לגלוש באינטרנט או לפתוח כל קובץ אחר זולת קובץ הבחינה. זו הסיבה שלמרות התפישה הרווחת של היותנו מעצמת היי-טק, אין חברה ישראלית שפיתחה תוכנה כזאת וגם כשפינו לחברות אמריקניות בבקשה לתרגם תוכנות לבחינות ממוחשבות לעברית, הן דחו אותנו בנימוס. זה פשוט לא השתלם להן כלכלית. אחרי חיפושים מצאנו חברה שבדית, digiexam, אשר מתמחה בתחום באירופה, שם יש כבר דרישה להתאמה לשפות שונות, והחברה קפצה על ההזדמנות להתרחב לשוק נוסף כמו ישראל ואפילו שלחה ציג ללוות את תהליך ההרצה מקרוב."

ומה אם אין לי לפטופ?

"הפתרון פשוט", משיב סגן הדקאן לעניינים אקדמיים, פרופסור רועי קרייטנר, אשר יזם את המהלך. "הספרייה הרי משאילה לפטופים לסטודנטים, אז אין בעיה לשאול לפטופ שתוכנת הבחינות כבר מותקנת עליו."

ואיך מגיבים הסטודנטים?

"קודם כל תשאל איך מגיבים הבודקים..." מחייך פרופסור קרייטנר. "גם הבודקים וגם הסטודנטים מאושרים. לגבי הבודקים, אני יכול לומר לך את זה מניסיון אישי... לגבי הסטודנטים, זה עולה בבירור משיחות שלהם עם המזכירות וגם ממשוב. ממוחשב כמובן, שהעברנו ביניהם. צריך לזכור שהפעם האחרונה שהם נבחנו על נייר היתה בבחינות הבגרות, זאת אומרת, סוג של טראומה. בחינה על הלפטופ האישי שלך כבר מקלה על החרדה הזאת. פלוס גדול נוסף הוא שהנבחן יכול לתקן ולערוך את התשובות כמה שהוא רוצה והכי חשוב - עבור הסטודנטים של היום הקלדה היא אולי פעולה טבעית יותר מאשר כתיבה על נייר. כמו כל תוכנה חדשה יש כרגע גם תקלות ואנו מלווים כל בחינה עם צוות תמיכה, אבל זה יילך ויצטמצם."

ומה עמדת האוניברסיטה?

"האוניברסיטה כולה עוקבת אחרי הפרוייקט הזה בסקרנות רבה" מגלה ד"ר פונדיק, "בחינות על לפטופים זה דבר מקובל בבתי ספר מובילים למשפטים בארצות הברית ובכלל באוניברסיטאות רבות בארצות הברית ויש הבנה באוניברסיטה שלנו שזה מהלך מתבקש, ואכן, הצגנו בשמחה את תוצאות הפרוייקט בפני הרקטור. מסתבר שבניגוד לשמרנות המיוחסת למשפטנים, הפקולטה שלנו, שהיא באמת מובילה בתחומים משפטיים רבים, גם בקנה מידה בין-לאומי, לא רק הצטרפה היום לעולם האקדמי העכשווי גם בהיבט הטכנולוגי אלא גם עשויה למשוך בעקבותיה את האוניברסיטה כולה, אולי גם את כל מערכת ההשכלה הגבוהה בארץ."

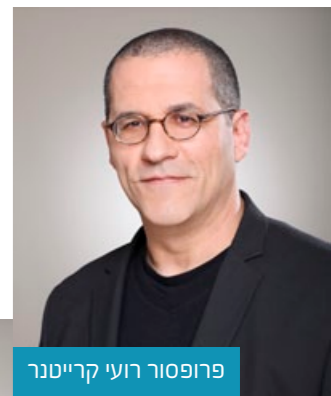

מי אמר שמשפטנים הם שמרנים?

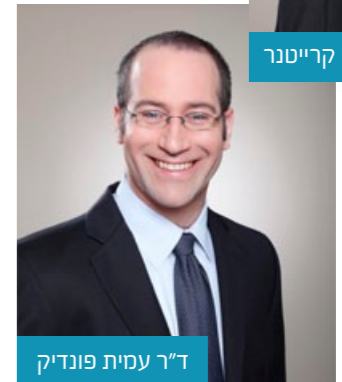
זמן הנייר עבר. במהלך ראשון מסוגו, ולמען הסטודנטים, בודקי הבחינות, המזכירות והסביבה הירוקה, בוחנת הפקולטה מהיום את הסטודנטים על גבי הלפטופים האישיים שלהם. איך נוצרו כיתות המחשבים הניידים הענקיות הללו ולמה היה צריך לערב את השבדים? כל הפרטים לפניכם.

סטודנט נכנס למבחן, מוציא את הלפטופ, רושם קוד גישה, פותח את קובץ הבחינה ומתחיל להקליד את התשובות. הסצנה הזאת מקובלת במוסדות אקדמיים בארה"ב, אבל בישראל של שנת 2016 היא עדיין מדע בדיוני. יותר נכון, היתה מדע בדיוני. הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן, לאחר פיילוט בשנה שעברה והרצה מוצלחת בשנת הלימודים הנוכחית, מתכוונת לבחון מעתה את הסטודנטים בדרך זו. ולא רק ממניעים מתחום איכות הסביבה כמו חסכון בנייר או מניעים מתחום בריאות הנפש, כלומר חסכון בטופסולוגיה.

היתרון הגדול של הבחינות ממוחשבות הוא בדיקה מהירה וחסכון בזמן, יקר הערך, של הבודקים והמזכירות. וזו גם בשורה לסטודנטים, שמקבלים את תוצאות הבחינות מהר יותר ומוקדם יותר מבעבר. בנוסף, בחינה ממוחשבת מאפשרת להשיג בקלות שיוויון מלא בבדיקה - אותו אדם יכול לבדוק את אותה השאלה בכל הבחינות ללא צורך בתיאומים מורכבים לשם כך. ואולם, על אף שלל היתרונות לבחינות הממוחשבות, כמה מחשבים כבר יש בכיתות המחשבים? ואיך ניתן למנוע מהסטודנטים לגלוש באינטרנט בזמן הבחינה או לעיין בקובץ תשובות? התשובה לשאלה הראשונה היא העובדה שכיום כמעט כל סטודנט יש מחשב נייד, כך שלא צריך

פרופסור רועי קרייטנר

ד"ר עמית פונדיק

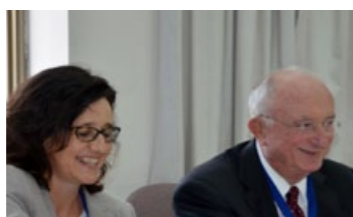
איתן גרינברג, קנת סן, יורם דנציגר, יוסי מנדלסון. ברקע: רותי רונן ורועי קרייטנר

דני טולדנו, אלדד כורש. ברקע: ברק טל, רותי רונן

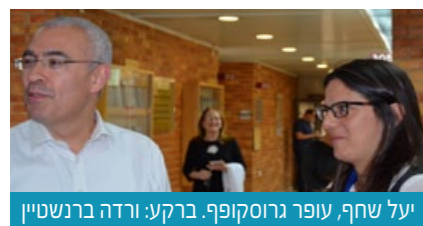
יוסף קלפטר, קרין עורי (קוסי)

חנינא ברנדס ודפנה הקר

אלון קלמנט, גיורא ארדינסט. ברקע: איסי רוזן-צבי

יעל שחף, עופר גרוסקופף. ברקע: ורדה ברנשטיין

גיורא ארדינסט, שי פינס

”
המתכונת של 6 על 6 מספקת תמונה פנורמית, אמנם מהירה, אבל מספיק רחבה כדי שחבר הנאמנים יטעם מהתחומים אותם אנו חוקרים, מבלי להעמיס במידע, ובאופן שמשאיר להם טעם של עוד.
 פרופסור טליה פישר, סגנית הדקאן למחקר

אלדד כורש, איתן גרינברג, קנת סן, יורם דנציגר. ברקע: ברק טל, אורלי רוזנברג

איתן גרינברג, דן הכהן

קובי ורדי

איל זיסר, אלדד כורש

מאיר לינזן נושא דברים. סביבו: מיקי בירון, אורלי גרבי, יעל ארידור-בן-אילן

שי לביא, אברהם טל, איסי רוזן-צבי, טלי עורי

6 על 6 כפול שנתיים

אל תשברו את הראש, אין זו נוסחה לחישוב הטבת מס של עצמאים בתחום האופטיקה, אלא יוזמה של הפקולטה, זו השנה השנייה ברציפות, לקירוב חבר נאמני הפקולטה למחקר הנערך בין כתליה.

ב-29 במרץ, בנוכחות נשיא האוניברסיטה, סגן הרקטור וסגן הנשיא לפיתוח משאבים, דקאן הפקולטה וסגנו וכן שופטים מבית המשפט העליון והמחוזי, שותפים ומנהלים במשרדי עורכי הדין המובילים ותורמים מכובדים, הנמנים כולם על חוג ידידי הפקולטה למשפטים וחבר נאמניה, נערך, זו השנה השנייה ברציפות, ערב חגיגי שכותרתו 6 על 6: שש הרצאות קצרות, בנות שש דקות כל אחת, מפי שישה חוקרים, חברי סגל הפקולטה, אודות מחקריהם העדכניים ביותר.

”רצינו לחבר את חבר הנאמנים שלנו אל לב ליבה של כלל הפעילות המחקרית העכשווית בפקולטה, במקום להעניק להם פעילות העשרה כללית או הרצאה ממוקדת אחת ארוכה”, מסבירה פרופסור טליה פישר, סגנית הדקאן למחקר. “חבר הנאמנים הוא מערך חשוב מאוד

בין מוסדות הפקולטה, ואנחנו באמת ובתמים רוצים להשווץ במחקר המגוון של אנשי הסגל שלנו, אבל אין לנו את היכולת להיכנס במסגרת כזאת לכל תחום ולכל נושא באופן מעמיק. המתכונת של 6 על 6 היא פתרון אופטימלי. זה מספק תמונה פנורמית, אמנם מהירה, אבל מספיק רחבה כדי שחבר הנאמנים יטעם מהתחומים אותם אנו חוקרים, מבלי להעמיס במידע, או לפגוע באווירה הנינוחה של הערב, ובאופן שמשאיר להם טעם של עוד. בדרך זו, כולם יוצאים מושכלים ולא פחות חשוב מכך, מרוצים.”

בשנה שעברה הרצו במסגרת “6 על 6” שישה חוקרים צעירים בפקולטה ואילו השנה היו אלה נציגי דור הביניים בסגל הפקולטה, אשר נגעו בנושאים כמו השפעות הגלובליזציה על מוסד המשפחה, הרכבה ומעמדה (פרופסור

יבל הורן, שרון אמיר. ברקע: קרין עורי (קוסי)

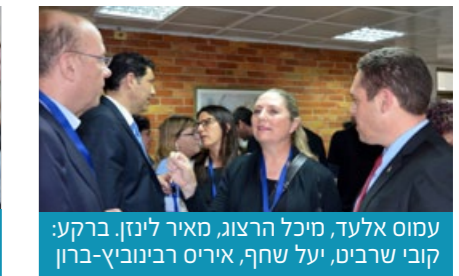
גיל רון, טל בנד, עודד ערן, ישראל פישר

אמיר זולטי, רותי רונן, תמר קריכלי-כ”ץ, גיורא ארדינסט, רועי קרייטנר

אריס רבינוביץ-ברון, חנינא ברנדס

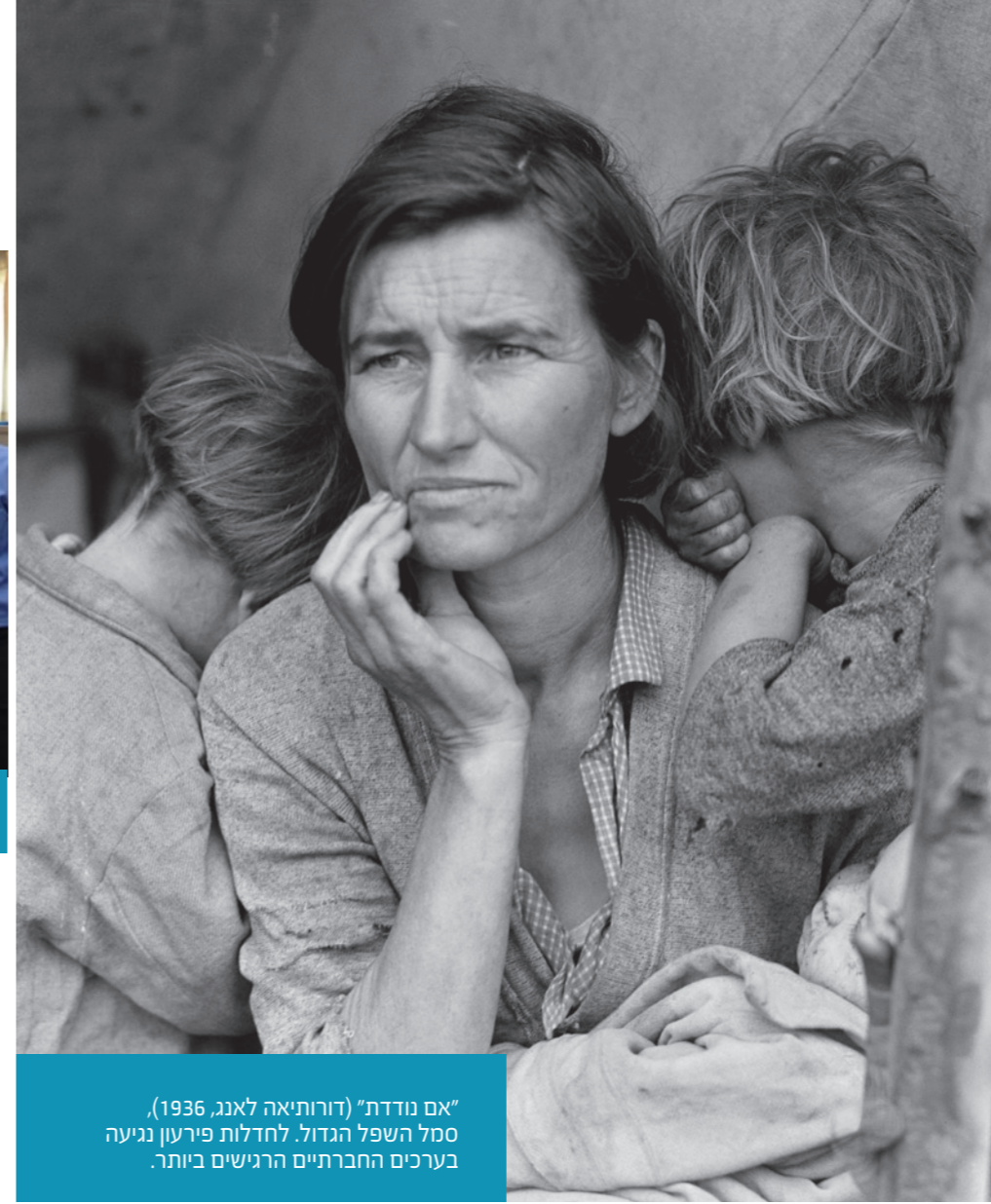

עמוס אלעד, מיכל הרצוג, מאיר לינזן. ברקע: קובי שרביט, יעל שחף, אריס רבינוביץ-ברון

יוסף קלפטר, רון חריס

הרפורמה בתחום חדלות הפירעון, בשיתוף הפקולטה, צוברת תנופה

"אם נודדת" (דורותיאה לאנג, 1936), סמל השפל הגדול. לחדלות פירעון נגיעה בערכים החברתיים הרגילים ביותר.

לחדלות פירעון, בין אם של יחידים ובין אם של תאגידים, השלכות מרחיקות לכת על מבנה המימון והממשל התאגידי, על התפקוד של שוק האשראי הצרכני והמסחרי, על הסדרת ויציבות המערכת הבנקאית, על מערכת הרווחה והביטוח הלאומי, על דיני ההוצאה לפועל, על רשויות המס, יחסי עבודה ואף על יחסים משפחתיים. החקיקה בתחום היא ברובה מתקופת המנדט, כגון פקודת פשיטת הרגל, 1936, ופרקים מפקודת החברות, 1929, שעדיין בתוקף, חוקים המבוססים על חקיקה בריטית מראשית המאה העשרים, שאינה רלבנטית למציאות הכלכלית והחברתית של המאה העשרים ואחת ואשר החלפו כבר לפני שלושים שנה בבריטניה עצמה. בישראל, התהליכים המקבילים לקחו זמן רב יותר - ועדת שלמה לוי, שמונתה באמצע שנות השמונים, המליצה על Chapter 11 הישראלי, ואילו התזכיר פורסם רק בקיץ האחרון. ואולם, אף אם יתממה, בוא יבוא דומה שהוא בא בימים אלה.

ערב עיון מיוחד על תזכיר הצעת חוק חדלות הפירעון החדש

סביב תזכיר הצעת החוק בנושא, העצום בהיקפו, נערך ערב עיון בפקולטה בדצמבר האחרון בהשתתפות אישים רבים בתחום כגון

הכונס הרשמי, פרופסור דוד האן, נשיא בית המשפט העליון לשעבר השופט אשר גרוניס, השופט איתן אורנשטיין, השופט עאטף עיילבוני, עו"ד ד"ר ליפא מאיר, עו"ד ד"ר איתי הס, מנהל המחלקה המשפטית במשרד הכונס הרשמי, עו"ד חנן פרידמן, היוע"מ של ב"ל, עו"ד אלונה בומגרטן, יו"ר ועדת כינוסים וחדלות פירעון של לשכת עוה"ד, ועו"ד אבי ליכט, המשנה ליוע"מ (כלכלי ופיסקלי). עו"ד ליכט הכיר תודה על עריכת הכנס ועל שלל ההצעות וההערות שהועלו בו והבטיח להתייחס לכולן במסגרת תהליך גיבוש הצעת החוק. לצפייה בכנס חפשו חדלות פירעון ב-youtube.

וועדת חריס הגישה לכונס הרשמי ולשרת המשפטים את המלצותיה המהפכניות

ואולם, לפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב תפקיד נוסף, מעבר ליצירת במה חשובה לשיח על הרפורמה המתוכננת, בין מגוון הגורמים הפעילים בתחום, כגון נציגי הממשלה, נציגי מערכת המשפט, לשכת עורכי הדין, מערך הבנקאות וחוקרי האקדמיה. דקאן הפקולטה, פרופסור רון חריס, עמד בראש וועדה מיוחדת שמינה הכונס הרשמי, פרופסור דויד האן, בשנת 2014 לקביעת הנחיות לגיבוש תכנית פירעון בהליכי פשיטת רגל,

רון חריס, דקאן הפקולטה למשפטים, מגיש את המלצות הוועדה בראשותו לשרת המשפטים ולכונס הרשמי.

תחום בו פרופסור חריס פעיל כבר שני עשורים. יתר חברי הוועדה היו פרופסור דניאל גוטליב, סמנכ"ל מחקר ותכנון במוסד לביטוח לאומי וכן פרופסור יובל אלבשן, עו"ד קרן פלפל, עו"ד דניאל וקס ומר אוריאל לדרברג, והיא נסתייעה רבות בפרופסור שלמה מור יוסף, מנכ"ל הביטוח הלאומי. הוועדה הגישה את המלצותיה בנובמבר האחרון, תוך התייחסות לתזכיר הצעת החוק. המלצות הוועדה, אודות אמות המידה והתבחינים שראוי לשקלל בחישוב הכנסה פנויה לפירעון חובות, נוגעות בערכים חברתיים מן המעלה הראשונה כגון שוויון, צדק חלוקתי, מניעת התעמרות המערכת בחלש, הגנה על בני משפחתו של החייב ועוד.

יצירת מערכת ממוחשבת לחישוב השתכרותו של החייב, המשלבת מודלים עולמיים ונתונים אישיים

ההמלצות כוללות יצירת מסגרת תמריצים ותמיכה בחייב כדי למקסם את השתכרותו ולשלם את מלוא הסכום שנקבע כתנאי לקבלת ההפטר. בין היתר, אופיינה גם מערכת ממוחשבת לחישוב ההכנסה הפנויה של החייב, אשר תעמוד לרשות הנאמנים בפשיטת רגל. המערכת משקללת אומדן ארצי של סכום הוצאות המחיה המשפחתיות על בסיס שילוב הגדרת קו העוני של FES (Food-Energy-Intake Share), אשר פותחה בבנק העולמי, ושל מבחן הכנסה לפי עקרונות מועצת המחקר שליד האקדמיה הלאומית האמריקאית, NRC. כמו כן, מתבססת המערכת על מידע מסקר הוצאות משק הבית השנתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אולם מתחשבת גם במאפיינים אישיים של החייב ובני משפחתו, וקובעת תקציב כולל להוצאות הדרושות לחייב ולמשפחתו למחיה בכבוד. בשורה התחתונה, סכום הכנסת החייב מעבודה ייקבע בהתאם לנתוני הכנסתו בפועל ובהתאם לאומדן הסכום למצוי יכולת השתכרותו.

הבראת חברות, הדור הבא - עו"ד שי קידר, דוקטורנט במרכז צבי מיתר ללימודי משפט מתקדמים:

עו"ד שי קידר, המביא למחקרו ניסיון של כ-5 שנים כעורך דין בתחום חדלות פירעון תאגידית, מלמד השנה בפקולטה את הקורס "חדלות פירעון של חברות" ואף הגיש למשרד המשפטים תשובה מפורטת לתזכיר הצעת חוק חדלות הפירעון החדש. לתחושתו, לתהליך הבראת חברות חסרים במידה רבה, עד כמה שזה ישמע מפתיע, היסודות:

"על-פי מחקרים שונים, כ-50% מהחברות שנקלעו לחדלות פירעון ועברו ניסיון הבראה, יעברו את כל התהליך הזה שוב. זה לא יכול להיות מקרי. אנחנו מפספסים משהו מאוד מהותי באופן בו אנחנו תופסים חדלות פירעון תאגידית".

אף אחד לא מסתכל על החברה עצמה

"עד היום, המחלוקת העיקרית סביב התיאוריה של תהליך הבראה נעה בין גישה כלכלית הרואה לנגד עיניה את מקסום שווי נכסי החברה כדי לשלם לנושים, ובראשם הנושים החוזיים, לבין גישה חברתית, הרואה לנגד עיניה את היחידים והקהילות הנסמכים על התאגיד חדל הפירעון". "אף אחד", מדגיש עו"ד קידר, "לא מסתכל על החברה עצמה כארגון, ארגון בעל מבנה משלו, דפוסי פעולה, תרבות ניהולית, היסטוריה כלכלית, ובמידה רבה, אישיות. ברגע שבוחנים חברה בכלים מקובלים ומפותחים מאוד בתחומים כמו סוציולוגיה, ובעיקר ניהול, עולם שלם של תובנות נפתח בפניך והתובנות הללו יכולות להפוך את תהליך הבראה ליעיל יותר. לדוגמה, להצביע על כך ששינוי מבנה ארגוני וניהולי עשוי להיות אפקטיבי הרבה יותר ממינוי נאמן כאמצעי להבראה..."

מבט אל העתיד של הדיון בתהליכי הבראת חברה

"בעצם, התיאוריה הארגונית מקדמת את הגישה הכלכלית, כי היא תורמת לתהליך הבראה יעיל יותר, אבל היא בה בעת מקדמת, במקום שהבראה היא אכן הדבר הנכון לעשותו, ערכים של שימור, מוסר ועבודה, כלומר ערכים חברתיים. במילים אחרות, היא גם מקדמת את השיח וגם מביאה לתוצאות, עבור שתי הגישות המקובלות בתחום. אלא שבשטח, וגם ברפורמה המדוברת, שהיא ברכה גדולה לתחום ששיווע לחקיקה זה זמן רב, מכלול השיקולים הללו והשאלות המקדמיות החשובות כמו מה זו חברה, ומה היא בעצם הבראה, שהן שאלות שהמשפט לא ממש התמודד עימן עד היום, לא נשאלו גם הפעם וחבל. מבחינה זו המחקר שלי הוא מבט אל העתיד, אל הדור הבא של הדיון בתהליכי הבראת חברה".

שואל שאלות שהמשפט טרם שאל... עו"ד שי קידר: shaikeid@post.tau.ac.il

לכל זה ניסינו למצוא פתרון במסגרת תכנית הליווי, תחת הדרכתה האקדמית של ד"ר תמר קריכלי-כ"ץ."

העלייה במספר הסטודנטים הערבים מברשת שינוי

"בהחלט", קובעת עו"ד אעלימי קבהה, "משנה לשנה הפרויקט שלנו מתרחב, ואנחנו גם עדים לעלייה בממוצע ציוני הסטודנטים הערבים, אבל לא פחות חשוב מכך הם המאמצים שאנחנו משקיעים כדי שהסטודנטים הערבים יהיו פעילים במסגרות שהפקולטה מקיימת משום שאנחנו לא רוצים שהמערכת התומכת והמלווה תהפוך למסגרת נפרדת עבורם. אנחנו מעודדים אותם לכל פעילות שמקדמת השתלבות ומעורבות. זה גם פותח דלתות וגם מעשיר את ניסיון החיים."

עוד הרבה תקרות זכוכית לפרוץ

"כמובן שיש עוד לאן לשאוף", מוסיפה עו"ד אעלימי קבהה, "למשל, להגדיל את השתלבות הסטודנטים הערבים בקבוצות לימוד מעורבות, להגדיל את מספר הסטודנטים הערבים הפעילים בקליניקות או משטחים כמתרגלים, עוזרי מחקר והוראה או חברי מערכת בכתיבת העת של הפקולטה - השנה יש שלוש סטודנטיות ערביות במערכת כתב העת Theoretical Inquiries in Law - אבל המבחן האמיתי הוא ההשמה להתמחות במשרדי עריכת הדין ובהמשך, השתלבות באותם משרדים. שים לב שסטודנטים ערבים רבים לומדים בחוג נוסף, במקרים רבים חשבונאות. זה לא מקרי. בקרב הסטודנטים הערבים יש חוסר בטחון ביכולתם להשתלב במקצוע עריכת הדין... לשמחת, השנה חמישה סטודנטים ערבים התחילו את ההתמחות במשרדים מובילים בתל-אביב, אבל גם כאן, השינוי דורש מאמץ משולב, כמו הכנה של הסטודנטים הערבים לראיונות ולניסוח קורות חיים והעלאת המודעות בקרב המשרדים המגייסים אודות החסמים שעומדים בפני הסטודנטים הערבים בראשית דרכם. האתגר הוא לגרום למשרדים להבין שבקורות החיים של סטודנט ערבי עלייה לינארית של הציונים משנה לשנה מקפלת בתוכה התגברות על מכשולים גבוהים במיוחד. חשוב לציין שבכל המהלך הזה אנו נעזרים, בנוסף למרכז לקידום אפיקי קריירה, אותו מפעילה הפקולטה, בעמותת "קו משווה" שמלווה את הסטודנטים באמצעות סדנאות וסימולציות של ראיונות. הכל נעשה תוך שיתוף פעולה עם משרדים שמאמינים במחויבותם ליצירת השינוי. אני מקווה שדרך קידום הבוגרים הערבים והשתלבותם בעמדות מפתח בעולם המשפט ובסקטור הציבורי הם יובילו, בטווח הארוך, שינויים שישיעו על החברה הישראלית בכללותה."

”
אני מכירה ממקור ראשון את תחושת אי השייכות, ההסתגלות לשפה חדשה ולהווי תרבותי חדש, שאינו תמיד רגיש לשונה. מתוך התחושה הזו אני מובילה את פרויקט ליווי הסטודנטים הערבים בפקולטה.
עו"ד נסרין אעלימי קבהה

ומה הם הצעדים החדשים שננקטו?

"ביחס לסטודנטים הערבים, שאגב, רובם מתקבלים כיום שלא בהעדפה מתקנת, כלומר ציוני ההתאמה שלהם גבוהים מאוד", מסבירה פרופסור זיו, "ערכנו פנייה יזומה וממוקדת אל מועמדים על מנת לברר מה הסיבות לבחירה ללמוד דווקא במוסד אחר. באופן לא מפתיע גילינו שכמיעוט מובהק בפקולטה הם לעיתים האחרונות באוניברסיטת תל-אביב ככלל, עם הגידול במספר התלמידים הערבים הלומדים במוסד. הצעד הבא של הפקולטה היה ליוזם קורס מקדמי לסטודנטים ששפת אימם אינה עברית - מבוא למשפט ישראל, כמו גם סדנת הקלדה בעברית למי שאינו מורגל בכך וגם סדנת הכנה לכתיבת בחינה בפקולטה למשפטים. פעולה נוספת הייתה כמובן דאגה למלגות, והצעד המשמעותי הבא היה ליווי פרטני של סטודנטים-חונכים, וגם של אנשי סגל."

ורואים תוצאות?

"כן", משיבה פרופסור זיו, "בתשע"ג היו חמישה עשר סטודנטים ערבים, בתשע"ד שמונה עשר, בתשע"ה עשרים ושישה, והשנה לומדים ארבעים ושבעה, שלושים ושתים מהם, אגב, נשים. כלומר, יש עלייה הדרגתית ואני מאמינה שזו כבר מסה קריטית שתקל על רישום מועמדים ערבים במחזור הבאים."

ואיך ממשיכים מכאן?

"ביחס לסטודנטים חרדים עוד לא רשמנו פריצת דרך דומה, אבל אנו פועלים לקראת שנת הלימודים הבאה לתת תכנית "פילוט" לבוגרי ישיבות (גברים) ובוגרות סמינר (נשים) בתנאי קבלה מיוחדים, בתקווה למשוך אלינו מועמדים חזקים בוגרי החינוך החרדי, המעוניינים ללמוד בפקולטה שלנו, כמסגרת מעורבת מגדרית."

עו"ד נסרין אעלימי קבהה, רכזת תכנית הליווי של הסטודנטים הערבים בפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן.

הטרוגניות חברתית לא תיווצר מעצמה. יש ליזום אותה.

מרח גנאים, נציגת מקבלי המלגות על בסיס צרכים והישיגים, נושאת דברים בטקס הענקת המלגות בחודש מרץ 2016, בפני הסטודנטים, נציגי התורמים, הדקאן, סגן הדקאן לעניינים אקדמיים וע' המשנה המנהלי לדקאן לענייני תלמידים והוראה.

הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב שוב מקדימה את יתר הקמפוס בצעדים לשינוי ההרכב חברתי של הסטודנטים ולשילוב תלמידים ערבים וחרדים. "זו לא רק המחויבות החברתית שלנו ומתן הזדמנות שווה באמת", אומרת פרופסור נטע זיו, יו"ר ועדת הקבלה לתואר ראשון, "זה גם מכניס לשיח המשפטי נקודות מבט אחרות ונוספות ומעשיר מאוד את החיים האינטלקטואליים."

הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב היתה הראשונה בקמפוס להחיל העדפה מתקנת בקבלה לתואר ראשון, מתוך אמונה כי בכוח ההשכלה בכלל, ולימודי המשפטים בפרט, ליצור הזדמנות אמיתית לשינוי עבור צעירים מאוכלוסיות מוחלשות. אז, לפני למעלה משני עשורים, היוזמה התבטאה ביצירת מסלול העדפה מתקנת בקבלה לתואר ראשון, על בסיס רקע סוציו-אקונומי. על היוזמה והחששות שהועלו כנגדה בזמנו, מטעמי פגיעה ברמה האקדמית, כתב בשעתו פרופסור מנחם מאוטנר מהפקולטה במאמרו: "תכנית הקבלה המיוחדת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל-אביב והשלכותיה" בתוך העדפה מתקנת והבטחת ייצוג בישראל (עורכת: ענת מאור, הוצאת רמות, אוניברסיטת תל-אביב, 2004), 457-480. מאז, הצטרפו פקולטות נוספות באוניברסיטה ליוזמה והחל מתשס"ג אימצה האוניברסיטה מסלול העדפה מתקנת בקבלה לכל יחידות הלימוד בקמפוס. אבל בכך לא אמרה הפקולטה די. לפני למעלה מעשור יזמה הפקולטה מסלול קבלה נוסף לתואר ראשון, ייחודי לתושבי הפריפריה, לפיו בוגרים מצטיינים מבתי ספר תיכוניים בעלי "מדד טיפוח גבוה", יכולים להתקבל ללימודים ללא מבחן פסיכומטרי. גם יוזמה זו אומצה בהמשך על ידי כלל האוניברסיטה שהגדירה כי 5% מכלל הסטודנטים יתקבלו בדרך זו.

לציין שקבלה לפקולטה בתנאים מיוחדים לא הותנתה בחזרת הבוגר למקום מגוריו ופעילותו בו תוך שימוש בידע שרכש, מתוך מחשבה שהשתלבות במקצוע המשפט בהצלחה שאינה תלויה מקום או תחום עיסוק תהווה מודל חיקוי חיובי עבור צעירים בעלי רקע דומה, ואולם, גם הקבלה, או יותר נכון האפשרות להתקבל לפקולטה, מהווה רק שלב ראשון, ואף טכני במידה מסוימת, במסע של התלמידים ממגזרי אוכלוסייה שונים, להתגבר על פערי הפתיחה בינם לבין יתר הסטודנטים. למסקנה הזו הגיעו בפקולטה בשנים האחרונות ושוב נקטו בצעדים משיים לתיקון המציאות.

פרופסור נטע זיו, יו"ר ועדת קבלה לתואר ראשון, הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן.

"הטרוגניות דורשת פעולה יזומה"

כך פותחת פרופסור נטע זיו, יו"ר ועדת הקבלה של הפקולטה לתואר ראשון, את הסברה לצעדי הפקולטה. "קח לדוגמה את המאמץ שלנו לשילוב סטודנטים מרקע חרדי. גם אם הם מתגברים על סטריאוטיפים שקיימים בחברה החרדית כלפי מוסדות השכלה לא חרדים וכלפי העיר תל-אביב, הפער שלהם במקצועות הליבה רחב וגם היכולת הכלכלית שלהם ושל משפחותיהם אינה מאפשרת את הלימודים וזה עוד לפני שדיברנו על השיח האקדמי בפקולטה, שנשען כמעט כולו על דוגמאות זרות להם. הצבא למשל, ועל הגדרות שונות של מונחי יסוד כמו משפחה או קהילה. המשמעות היא שאם

זום על קליניקה:

להתערב בנקודה הכי קריטית של מכשיר התובענה הייצוגית

”

ככל שצדדים להליך תובענה ייצוגית יבינו שיש גורם כמונו המפקח על ההסדרים שמוגשים לאישור בית המשפט, ומתנגד כאשר יש צורך, זה ישפיע עליהם מראש לא להגיש הסדרים לא ראויים מבחינה ציבורית.

גם לנקודות האלה ואכן אנחנו מעורבים בהצעת התיקון לחוק תובענות ייצוגיות, תיקון אשר הוגש לאחרונה לכנסת ונוגע לא רק למוסד ההתנגדויות אלא גם לשאלת חלוקת הכספים שנפסקו כסעד לטובת הציבור, לצמצום בעיית תביעות הסרק בתובענות ייצוגיות ולפיקוח על ביצוע הסדרי פשרה, שזה היבט נוסף בו אנחנו מאוד פעילים. אני יכולה לגלות לך גם שבימים אלה הסטודנטים בקליניקה עובדים על הצעת חוק נוספת בנושא. תוסיף לכל זה את המחקר הייחודי שנערך אצלנו על הליך התובענה הייצוגית בישראל, דרכו אנחנו עומדים על הבעיות הקיימות בתחום, והנה לך כל המרכיבים של העשייה שבזכותה, כך אני מניחה, זכינו בפרס.”

הקיימת בתחום ועל התרומה שהעלתה לקידום השימוש בכלי התובענות הייצוגיות בישראל, מעידה על מעמדה בתחומה.

איך הופכים לשחקן מרכזי בתוך חמש שנים?
”המועצה לצרכנות, אותה אנו מייצגים בתובענות ייצוגיות, היא גוף בעל מעורבות גבוהה מאוד בהליכים מסוג זה”, מסבירה עו”ד אבישר-שדה, ”בנוסף, חשוב לציין שהתובענה הייצוגית נמצאת עדיין בשלבי התפתחות בארץ, על אף שכל המחקרים מצביעים על נסיקה חדה מאוד בשימוש בה בישראל. לכן, יש המון סוגיות שמתעוררות לראשונה בבתי המשפט בארץ, ואין להם מענה בפסיקות קודמות או בחוק. המומחיות שלנו מאפשרת לנו להציע פתרונות

מייצגים את אינטרס הציבור
”לתובענות ייצוגיות היבטים ייחודיים, כגון בעיית הנציג, בעיית תביעות הסרק והחסימה שמציב פסק דין בתובענה ייצוגית בפני תביעות עתידיות באותו נושא”, מסבירה עו”ד רוני אבישר-שדה, אשר בצוותא עם פרופסור אלון קלמנט מסגל הפקולטה ייסדה את הקליניקה בשנת 2011 ומנהלת אותה מאז. ”בפסק דין כזה, גם אם הוא מאשר הסדר פשרה בין הצדדים, מוכרעות זכויות של חברי הקבוצה המיוצגת, שלעיתים זה הציבור כולו, כאשר על פי רוב חברי הקבוצה כלל אינם מודעים לתובענה שמנהלת בשמם! לכן, לעיתים קרובות, מושגות פשרות שאינן לטובת כלל הנפגעים המיוצגים או לטובת הציבור, אלא לטובת הצדדים שמנהלים את ההליך, בדגש על התובע המייצג. בדיוק בנקודה הזאת, הקריטית כל כך לרעיון התובענה הייצוגית, אנחנו מתערבים ומנסים להשיג תוצאה טובה יותר, עבור הנפגעים ועבור הציבור בכלל. ככל שצדדים להליך יבינו שיש גורם כמונו המפקח על ההסדרים שמוגשים לאישור בית המשפט, ומתנגד כאשר יש צורך, זה ישפיע עליהם מראש לא להגיש הסדרים לא ראויים מבחינה ציבורית. בראיה רחבה יותר יש לכך גם השפעה ישירה על ההרתעה מפני הפרות דין בישראל.”

קוצרים לא רק שבחים אלא גם פרסים

בינואר האחרון אף זכתה הקליניקה לתובענות ייצוגיות ב”אות יקיר התובענה הייצוגית”, במסגרת הכנס השנתי השישי לתובענות ייצוגיות מטעם מרכז ”הלכה למעשה”. הכנס הינו האירוע השנתי המרכזי בו נפגשים עורכי דין, משפטנים, אנשי תעשייה ואקדמיה וארגונים העוסקים בתחום, לצורך לימוד, שיח הדדי ודיון בסוגיות העומדות על הפרק בתחום התובענות הייצוגיות. זכייתה של הקליניקה בפרס, על עבודתה, על הגנתה על הציבור המיוצג בתובענות, על מחקרה לצורך תיקון החקיקה

שמונה קליניקות פועלות בפקולטה למשפטים ע”ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב, במסגרתן משלבים כוחות אנשי סגל, עורכי דין מובילים בתחוםם וקרוב ל-150 סטודנטים לתואר ראשון, הזוכים להתנסות מעשית ולחינוך לערכים. הפעילות כוללת ייצוג משפטי, חינוך, של יחידים מאוכלוסיות מוחלשות, ארגונים וקהילות, לצד מחקר וגיבוש הצעות לחקיקה ולשינוי מדיניות בתחומים בעלי ערך חברתי. לפניכם סיפורה של אחת הקליניקות, שהפכה תוך זמן קצר לשחקן מרכזי בתחומה.

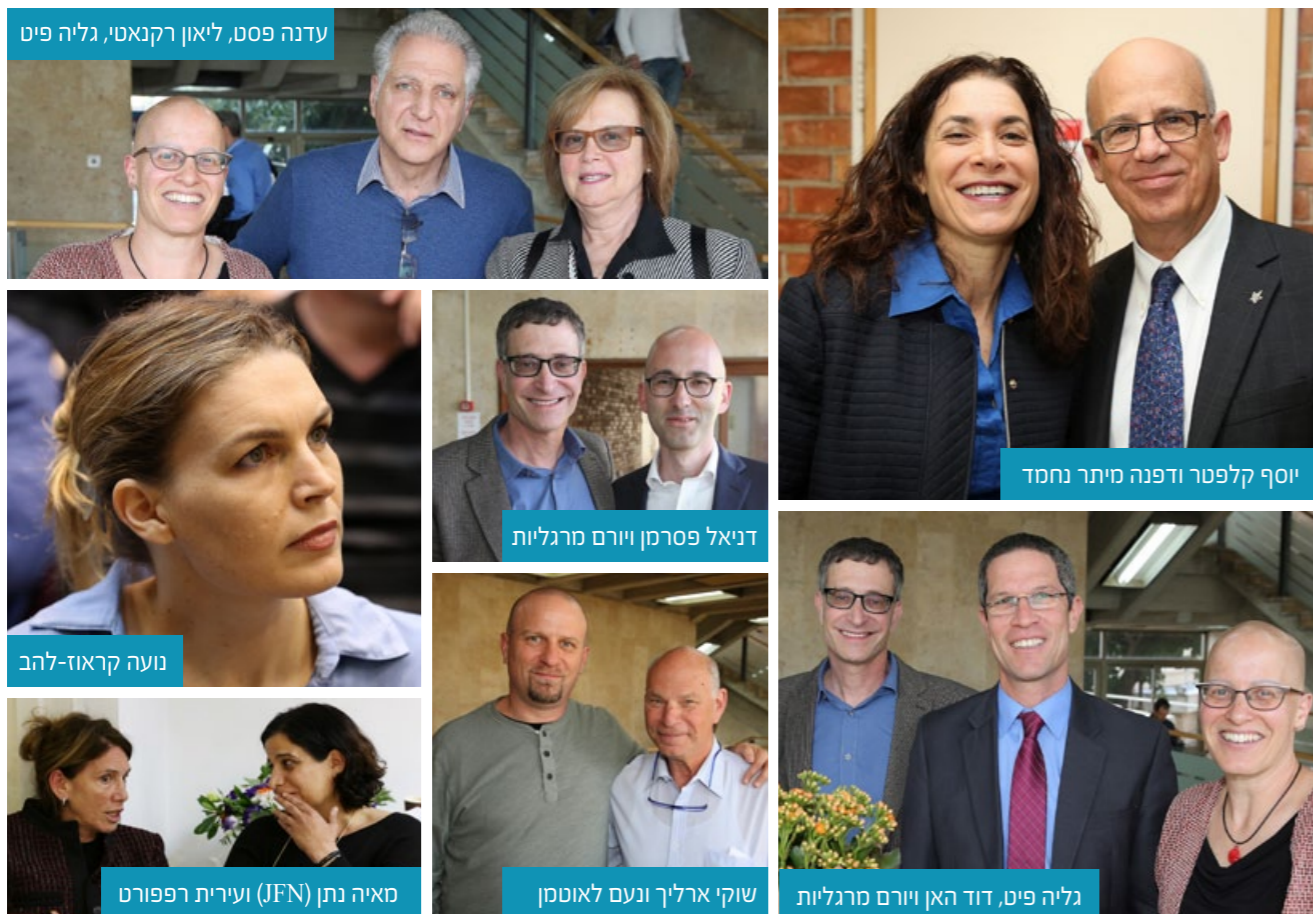
אחת משמונה, יחידה במינה

אחת מהקליניקות - הקליניקה לתובענות ייצוגיות, מיוחדת בכך שהיא אינה שואפת לקדם נושא חברתי אחד, אלא כלי משפטי, התובענה הייצוגית, כלי בעל רלבנטיות רבה לנושאים חברתיים וצרכניים שונים. הקליניקה לתובענות ייצוגיות הינה ראשונה ויחידה מסוגה בארץ ולצד הפעילות האקדמית בתחום התובענות הייצוגיות עיקר עיסוקה בהגשת התנגדויות להסדרי פשרה בלתי הוגנים בתובענות ייצוגיות, לרוב בשם המועצה הישראלית לצרכנות, אותה מייצגת הקליניקה בהליכים אלה.

קליניקות משפטיות הן מסורת מבורכת שנולדה בפקולטה למשפטים ע”ש בוכמן במטרה לקדם צדק חברתי בפסיקה, בחקיקה ובהתנהלות השוק, ולחנך למעורבות רבה יותר של אנשי המשפט בקידום תרבות משפטית המחויבת לצדק חברתי. הקליניקות מעסיקות עורכי דין מנוסים בתחומם במשרה מלאה ומונחות ע”י איש סגל המומחה לנושאים שבאחריות הקליניקה. במרוצת השנים זכו הקליניקות השונות בפקולטה להיות שותפות לפסקי דין תקדימיים, לגיבוש הצעות חוק חשובות וליזום פעילויות נוספות, משנות מציאות, בתחומיהן השונים.

בתוך חמש שנות פעילות בלבד הפכה הקליניקה לתובענות ייצוגיות לשחקן מרכזי בתחומה. לעו”ד רוני אבישר-שדה, אשר לצד פרופסור אלון קלמנט ייסדה ומנהלת את הקליניקה מאז הקמתה, יש סיבה טובה להיות מרוצה.

דנה פסט, ליאון רקנאטי, גליה פיט

יוסף קלפטר ודפנה מיתר נחמד

דניאל פסרמן ויורם מרגליות

נועה קראוז-להב

שוקי ארליך ונעם לאוטמן

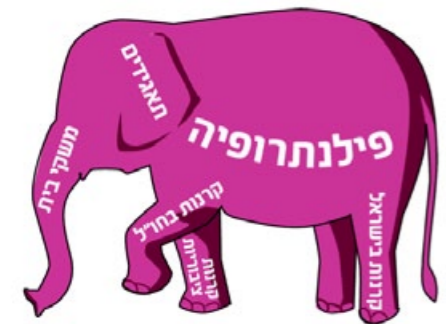
גליה פיט, דוד האן ויורם מרגליות

מאיה נתן (JFN) ועירית רפפורט

פורצים דרך בתחום בעל נגיעה לחיים של כולנו

במדיניות המתאימה, כדי להפיק ממנו את המקסימום, כחברה... העובדה שהכנס נערך באולם גדוש ומלא מפה לפה, מלמדת שבאמת יש כאן ביקוש רב "מהשטח" לדיון רציני בתחום הפילנתרופיה... אני אולי משוחדת, אבל עולם הפילנתרופיה באמת מכיל בחובו מכלול עצום של נושאים והשלכות חשובות על החברה, הכלכלה והתרבות, ומה שהכי קוסם הוא שפילנתרופיה היא אולי הדרך המהירה והיעילה ביותר לשינוי חברתי בטווח קרוב, ומבחינה זו יש כאן קרקע פוריה לא רק למחקר מרתק בשטח שטרם נחקר אלא בעיקר תחושת שליחות. את השילוב הזה לא תמצא בהרבה מקומות."

פיל הפילנתרופיה (מתוך מצגת בכנס פילנתרופיה כהשקעה חברתית): משל על נקודות המבט השונות וחוסר התיאום בין הגורמים הפעילים בתחום הפילנתרופיה.

ואילו עו"ד גליה פיט, מנהלת המכון, הציגה את ראשיתו של פרויקט הענק, בשיתוף פעולה עם גופים וחוקרים שונים, ליצירת מסד הנתונים של הפילנתרופיה בישראל. הדוקטורנטית נועה קראוז-להב הצביעה על משמעויות חברתיות של פילנתרופיה-עילית, והאפוטרופוס הכללי, פרופסור דוד האן, העלה את ההצעה להקמת תאגיד על להשקעות חברתיות בישראל, בסגנון ה-Big Society Capital באנגליה, אשר ישתמש בכספים עזובים שברשות האפוטרופוס (1.6 מיליארד ₪!) למיזמים חברתיים. כששאל מאן דהוא מהקהל כיצד יותר האוצר על סכום לא מבוטל שכזה, השיב: "שרת המשפטים הבטיחה לנו: את ההסדר הפוליטי עם האוצר תשאירו לי". בנוסף נאמו בכנס עו"ד דניאל פסרמן על החסמים וההזדמנויות בפני הפילנתרופיה הפרטית בישראל ונעם לאוטמן, יו"ר קרן לאוטמן וחבר יוזמת "יכולים-נותנים", על שיתופי פעולה פילנתרופיים.

הדרך המהירה והיעילה ביותר לשינוי חברתי בטווח קרוב
 "הרעיון בטיזר של "לא על מתווה הגז לבדו", מסבירה עו"ד פיט, "היה להצביע על כך שתרומות הן משאב, כמו משאבים אחרים, וחשיבותו רק הולכת וגוברת במשק הישראלי, בוודאי ובוודאי בשירותים החברתיים ובמגזר השלישי. כמו כל משאב חשוב אחר, אנחנו צריכים לתת את הדעת, ולאחריה גם לנקוט

”

פילנתרופיה היא אולי הדרך המהירה והיעילה ביותר לשינוי חברתי בטווח קרוב, ומבחינה זו יש כאן שליחות. אבל זו גם קרקע פוריה למחקר מרתק בשטח לא מוכר. את השילוב הזה לא תמצא בהרבה מקומות.

עו"ד גליה פיט, מנהלת המכון למשפט ופילנתרופיה

עשיית סדר. אף אחד לא באמת יודע כמה כסף מועבר בישראל מדי שנה באמצעות פילנתרופיה, בין אם מוסדית, ישראלית, זרה, תרומות משקי בית ועוד, לאיזה תחומים חברתיים הכסף עובר, מי מהארגונים החברתיים מקבל יותר ועוד המון שאלות, שבלעדי התשובות עליהן לא נוכל להתקדם. לכן, אחד הפרויקטים הראשונים שלנו הוא הקמת מסד נתונים, שימש לא רק כלי מחקר, אלא גם יסייע לפילנתרופים עצמם להבין לאן הלך הכסף בתוך התמונה הכללית והאם המטרה לשמה הם השקיעו ממון כה רב, אכן הושגה."

כנס "פילנתרופיה כהשקעה חברתית"
 בנוסף לפרויקט מסד הנתונים ולמחקר, הרב-תחומי, שיסייע לגבש ניירות עמדה וניירות מדיניות, מטרה ראשונה במעלה שהציב לעצמו המכון למשפט ופילנתרופיה הוא העלאת מודעות לתחום, לשאלות שהוא מעורר, לצורך בהסדרתו ולפוטנציאל הטמון בו. לשם כך כבר ערך המכון מספר כנסים, האחרון שבהם, "פילנתרופיה כהשקעה חברתית", תחת הכותרת המתריסה משהו "לא על מתווה הגז לבדו", התקיים ב-20 במרץ האחרון. נשיא האוניברסיטה, פרופסור יוסף קלפטר, דקאן הפקולטה, פרופסור רון חריס, ועו"ד דפנה מיתר נחמד, ברכו על היוזמה, פרופסור יורם מרגליות, ראש המכון, הציג מאמר המנתח את ההשלכות החלוקתיות של הטבת מס הניתנת לעידוד הפילנתרופיה

"אני חייב לציין", פותח פרופסור יורם מרגליות, מומחה לדיני מיסים וראש המכון למשפט ופילנתרופיה בפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן, "שעצם היוזמה והתחשה שיש כאן פער שצריך וכדאי לתקן אותו, באה מהפילנתרופים עצמם. דפנה מיתר נחמד, דור שני לפילנתרופים וידידי אמת של הפקולטה, יחד עם דנה פסט, יזמו את הקמת המכון ואליהן חברו עירית רפפורט, מרשה ריקליס וקרן פעמי תקווה, באמצעות זאב פלדמן... גם חנוך ברקת, יו"ר קרן זואליס להשקעות חברתיות מצטרף אלינו למרבה השמחה בימים אלה. והאמת? הצדק לחלוטין עם מקימות המכון - מדהים עד כמה התחום הזה, אשר מי כמונו באקדמיה חי את חשיבותו, אינו מטופל מבחינות רבות, גם ממשלתית וגם כתחום מחקר והכשרה, ואגב, לא רק מהיבט המשפטי, אם כי המשפט הוא הזירה בה ייעשה השינוי המיוחל במדיניות". ואכן, אל הוואקים, אותו מתאר פרופסור מרגליות, כבר נכנס בימים אלה, ובמרץ רב, המכון למשפט ופילנתרופיה, במטרה להתייחס לפילנתרופיה כמשאב ולקדם טוב יותר, תוך דיאלוג עם הפילנתרופים, המדינה והארגונים החברתיים, את המטרות החברתיות עבורן פילנתרופיה היא מקור חיים של ממש.

תחום בו עדיין רב הנסתר על הגלוי
 "הצעד הראשון בדרך לשינוי", אומרת עו"ד גליה פיט, המנהלת המקצועית של המכון החדש, "ומצחיק שאני אומרת את זה בערב פסח. הוא

לתרומות אסטרטגיות, פילנתרופיה בלשון האקדמיה, חשיבות הולכת וגוברת להשגה של יעדים חברתיים ותרבותיים. ואולם, היעדר מדיניות אחידה, משפטית, כלכלית וחברתית, מביא לשימוש לא יעיל במשאב זה, המעורר שאלות רבות של מותר, רצוי ואפשר. מוכן חדש וייחודי המוקם בפקולטה, המכון למשפט ופילנתרופיה, שואף לחולל שינוי באמצעות מחקר וגיבוש כלי הערכה חדשים, העלאת מודעות, יצירת שיח וייזום מדיניות חדשה. כנס שערך המכון לאחרונה משך קהל רב וסיפק הצצה להתפתחויות בתחום משפטי כמעט לא מוכר זה, בעל השלכות חברתיות מרחיקות לכת.

חזר הביתה

לאחר סערה תקשורתית בלתי רגילה, בוודאי לתחום משפטי ממוקד כמו רגולציה של הגבלים עסקיים, חזר פרופסור דיויד גילה לפקולטה למשפטים ממנה נפרד לפני ארבע וחצי שנים. כמי שהצליח, גם הודות למחאה החברתית, לבצר את מעמד הרשות להגבלים עסקיים, הוא לא מתחרט על הניסיון הציבורי ולא מתגעגע, לא לחליפות, ובטח שלא לעיסוק במתווה הגז.

צילום: רות צלניקר

"חשבתי שכבר שמתי מאחורי את ההתעסקות עם זה" אומר פרופסור דיויד גילה, "זה" במובן הצורך לחזור ולעסוק במתווה הגז, גם אחרי שפרש מתפקיד הממונה על ההגבלים העסקיים בספטמבר. "בכל זאת הופעתי בוועדת הכלכלה לפני כמה חודשים, כי זה פורום מכובד שגם שיתף פעולה עם הרשות להגבלים עסקיים בתקופתי בהרבה יוזמות חקיקה, חשובות מאוד עבור מטרות הרשות להגבלים עסקיים, וההתייעצות בנושא היא גם רשמית, על פי חוק".

אבל אתה לא שש לדוש בזה שוב?
 "כן. חזרתי לאקדמיה, למחקר והוראה ויש לי את המשימות שאני מתמקד בהן כעת".

נכון, אבל בינינו, מתווה הגז לא הפך את תחום ההגבלים העסקיים לסלבריטי?
 "לא ממש. תמיד היה ביקוש לתחום. למרות שזה תחום קשה ומורכב, הכיתה בהגבלים עסקיים תמיד היתה בתפוסה מלאה, גם בקדנציה הקודמת שלי בפקולטה. אולי יש יותר פונים לקורס, אבל אני לא ארגיש את זה כמו... אבל כן מזמינים אותי לכנסים לא אקדמיים, ועיתונאים עדיין מתקשרים. קרוב לארבעים מהם התקשרו אחרי שבג"צ פסל את סעיף היציבות".

ואתך, אנשים מזהים?
 "כן. יש שבוהים ולא ברור להם מאיפה בדיוק הם מכירים אותי. ויש שמזהים ופונים, במסעדות, בחדר הכושר, אפילו ברחוב. הרוב המכריע אומר דברים טובים. גם אנשי עסקים פרגנו, שזה לא מובן מאליו כי ברשות ההגבלים העסקיים אתה מתערב בעסקים והיית מצפה לאנטגוניזם... אבל זה לא שהפכתי לידוען, עם כל הכבוד לכוחה של העיתונות הכלכלית".

אז סלבריטי לא, אבל אולי יותר ציני או פסימי?
 "בוא נסגור על יותר ריאליסטי. גם בלי מה שגרם לסיום הדרמטי של התפקיד, למדתי שלא הכל כף ושיש הרבה דברים שתלויים באחרים... בוודאי הפכתי למרצה יותר טוב, או לפחות יותר רלבנטי, כי אני מכיר איך הדברים עובדים בשטח, הרבה יותר מאשר הכרתי קודם".

וכעס יש בך?
 "זה לא עניין של כעס. אני מאוכזב מהתוצאה. זה ברור. לכן עזבתי לפני שסיימתי כל מיני תהליכים שהיו חשובים לי. אבל אני עדיין ממליץ וחושב שאנשים מקצועיים בתחומם ישמשו בשירות הציבורי. אני אישית שמח שעשיתי את זה. מאוד נהניתי מהתפקיד".

פרופסור גילה חקר והורה את תחום ההגבלים העסקיים בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב משנת 2000 ועד למינויו לתפקיד הממונה על ההגבלים העסקיים בשנת 2011. לאחר ארבע וחצי שנים בהן, גם לפי עדות ה-OECD, ביצר את מעמד הרשות להגבלים עסקיים, הוא חזר בספטמבר האחרון בדיוק

”

זה לא עניין של כעס. אני מאוכזב מהתוצאה. זה ברור. לכן עזבתי לפני שסיימתי כל מיני תהליכים שהיו חשובים לי. אבל אני עדיין ממליץ וחושב שחשוב שאנשים מקצועיים בתחומם ישמשו בשירות הציבורי. אני אישית שמח שעשיתי את זה.

לאותה הנקודה ולאותו החדר הצנוע, הרחק מהחליפות ("לזה אני לא מתגעגע, אני טיפוס של ג'ינס וטי-שירט") ומהלחץ של התפקיד התובעני.

"זה נכון שאובייקטיבית אין מה להשוות. המון נסיעות, ירושלים וחזרה, פגישות, דד-ליינים קשיחים, הכרעה על עשרות עסקאות בכל חודש תוך הקפדה לא לעשות טעויות, הליכי אכיפה... הדברים קורים, לעיתים קרובות גם ביוזמה שלך ואז אתה מוצא את עצמך נשאב לתוכם... אבל גם באקדמיה אתה לחוץ, רק שהלחץ נובע מתוכך, מהרצון להספיק דברים, להרשים את הקהילה שלך, לנסות להשפיע הדרייב הזה בעצם הוא שגרם לי גם להסכים ללכת לתפקיד הממונה על ההגבלים העסקיים, ששם באמת אתה יכול להשפיע. בתור איש אקדמיה אתה מנסה להשפיע מבחוץ, שיקראו אותך, יפנימו ואולי ישנו את המדיניות אבל אין מה להשוות למשקל הסגולי של מה שרגולטור יכול לעשות".

תל אביב ברקלי Berkeley

בחסות דיוויס פולק ונשיך ברנדס אמיר

תואר שני אקדמי ביבי במשפט מסחרי בשנה אחת בסטנדרטים האקדמיים הגבוהים ביותר

סמסטר קיץ עשיר בפעילות: חודש מרוכז בברקלי, בפגרת בית המשפט, ללימודים, פגישות עם משפטנים בכירים וסיוורים לימודיים בעמק הסיליקון.

קשרים אישיים ועסקיים: אפשרות לחברויות וקשרים עסקיים בין עלית העוסקים במשפט מסחרי בארץ, ועם בעלי תפקידי מפתח בקהילת העסקים בארה"ב.

תואר אקדמי יוקרתי: LL.M. במשפט מסחרי מטעם הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב, בשיתוף בית הספר למשפטים באוניברסיטת ברקלי.

קבוצה נבחרת ורמת לימודים גבוהה: עד 38 משתתפים בלבד בכל מחזור וקורסים שעוצבו במיוחד לרמה הגבוהה ולנסיון המעשי במשפט מסחרי של המשתתפים.

מרצים מעולים ורכישת כלים מעשיים: מרצים עם ניסיון בין-לאומי עשיר ושם עולמי המעניקים רקע תיאורטי משפטי כלכלי עדכני וכלים לפרקטיקה המשפטית-מסחרית.

שעות לימוד נוחות ותנאים מעולים: שני סמסטרים ראשונים באוניברסיטת תל-אביב, בימי ג' בערב ובימי ו', בכיתת לימוד מתקדמת ותנאים מיוחדים נוספים.

החלה ההרשמה!

הפקולטה למשפטים
ע"ש בוכמן
אוניברסיטת תל אביב

BerkeleyLaw
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

למידע על התכנית, כולל תכני הקורסים, סגל המרצים, המלצות של בוגרים רבים ועוד, בקרו באתר התכנית: www.tauberkeley.co.il או התקשרו 03-6406829 ובמייל exellm@post.tau.ac.il

צילום: ריית צלניקר

צילום: גדי אהרן

מיסין, דייד גילה כממונה על ההגבלים העסקיים ומשמאל, כמראה להגבלים עסקיים בפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב.

”

כל מי שמתעסק בהגבלים עסקיים בהגדרה יש לו תפיסה פרו-צרכנית כי זה תחום שממקסם את רווחת הצרכן. עוד לפני המחאה החברתית זאת היתה המטרה שלי. אבל המחאה החברתית נתנה רוח גב למהלכים האלה, במיוחד בקרב הפוליטיקאים וקובעי המדיניות. לקדם מהלכים שאחרת בחיים הם לא היו מתקדמים, דברים כמו חוק המזון, חוק הריכוזיות, כל מיני שדרוגים לחוק ההגבלים העסקיים, צמצום הפטור החקלאי... אלה דברים שלא היו קורים לולא המחאה החברתית. המחאה גרמה לדרג הפוליטי, גם מתוך היתרון האלקטורלי שבכך, כמובן, לשים יותר משקל על הדברים האלה, על רווחת הצרכן ככלל ולא על סקטור כזה או אחר. אני חושב שזה שינה את השית. למשל הטיקט של מפלגת כולנו היה - אנחנו הולכים לעשות את מה שעשינו בסלולר גם בשווקים בעיתיים אחרים וזה היה סוד ההצלחה שלהם, אבל גם בשאר המפלגות היו שדולות פרו צרכניות מאוד אקטיביסטיות שאותן ניתן היה לרתום לרפורמות מהסוג הזה.”

ומה עכשיו, כתיבת החוויות שלך כממונה?
”אני אכתוב את החוויות רק אם אמצא דרך לעשות את זה בצורה מספיק אקדמית”, מחייך פרופסור גילה, ”עוד לא מצאתי נוסחה כזאת. מגירה של רעיונות שעוד לא הספקתי לעשות היתה לי ענקית כבר קודם, אז מילאתי אותה בעוד דברים שצצו לי במהלך התפקיד ויש גם תובנות כלליות שהם אולי אמורפיות מכדי להיכנס למגירה אבל בוודאי יעזרו לי בהמשך, בכל צומת אקדמי”.

ההגבלים או הפחתה בריכוזיות של מקרקעין מסחריים, למשל כשרשות מקרקעי ישראל מקצה קרקע לקניון, או למלון, למי נותנים אותה, לגורם הכי חזק בשוק הרלבנטי או לגורם שייצר תחרותיות? אלה דברים שהתנענו ויש להכות בברזל בעודו חם, אחרת זה עלול לדעוך”.

כסטודנט, דייד גילה היה חבר מערכת כר ט"ו של עיוני משפט, כתב העת המשפטי המרכזי והוותיק של הפקולטה, הידוע בכך שהוא מאפשר לסטודנטים לתואר ראשון, לצד עורך ראשי שהוא איש סגל, להשתלב בעריכת כתב עת אקדמי מוביל. מבין ארבע עשר חברי המערכת דאז, לא פחות מחמישה הם כיום פרופסורים למשפטים, בארץ ובחו"ל: פרופסור יוחאי בנקלר, באוניברסיטת הארוורד, הפרופסורים אסף לחובסקי ודייד גילה, באוניברסיטת תל-אביב, פרופסור חנוך שינמן באוניברסיטת בר-אילן ופרופסור מיכל גל באוניברסיטת חיפה.

”אני לא חושב שזה מפתיע כי הסטודנטים שהולכים לעיוני משפט הם הסטודנטים שיש להם שאיפות מהסוג הזה, או לפחות יש חפיפה גדולה בין אלה שעושים פעילות אקסטרה מהסוג הזה ובין אלה שרוצים ללכת לאקדמיה, ומטבע הדברים בסופו של דבר יהיו פרופסורים... אגב, גם אבי ניסנקורן, יו"ר ההסתדרות, היה במחזור שלי, ואני בטוח שיש עוד הרבה אנשים בחזית של הפרקטיקה ובמקומות אחרים”.

אז איך היה לחזור לאותה עשייה אקדמית אחרי ארבע וחצי שנים של הפסקה?
”זה באמת האפ-סייד של הפרישה שלי. מאוד שמחתי לחזור וקיבלו אותי בחיבוק ובחום עם הרבה פרגון ואהבה. יש לנו פה קבוצה מאוד חזקה ומובילה במשפט וכלכלה וזה היה כף חוזר ולהשתלב בה”.

קצת אחרי שנכנסת לתפקיד פרצה המחאה החברתית, זה שינה משהו בגישה שלך, כמי שמומנה על מנגנון ששם את טובת הצרכן לנגד עיניו?

”כל מי שמתעסק בהגבלים עסקיים בהגדרה יש לו תפיסה פרו-צרכנית כי זה תחום שממקסם את רווחת הצרכן. עוד לפני המחאה החברתית זאת היתה המטרה שלי. אבל המחאה החברתית נתנה רוח גב למהלכים האלה, במיוחד בקרב הפוליטיקאים וקובעי המדיניות. לקדם מהלכים שאחרת בחיים הם לא היו מתקדמים, דברים כמו חוק המזון, חוק הריכוזיות, כל מיני שדרוגים לחוק ההגבלים העסקיים, צמצום הפטור החקלאי... אלה דברים שלא היו קורים לולא המחאה החברתית. המחאה גרמה לדרג הפוליטי, גם מתוך היתרון האלקטורלי שבכך, כמובן, לשים יותר משקל על הדברים האלה, על רווחת הצרכן ככלל ולא על סקטור כזה או אחר. אני חושב שזה שינה את השית. למשל הטיקט של מפלגת כולנו היה - אנחנו הולכים לעשות את מה שעשינו בסלולר גם בשווקים בעיתיים אחרים וזה היה סוד ההצלחה שלהם, אבל גם בשאר המפלגות היו שדולות פרו צרכניות מאוד אקטיביסטיות שאותן ניתן היה לרתום לרפורמות מהסוג הזה.”

אז אתה מסמן וי על המטרות שלשמן הפכת לממונה על ההגבלים העסקיים?

”על חלקן. חלק תלוי בהמשך היישום של אותם קווי פעולה, למשל איכפה נגד מחיר מופרז של מונופולים, שהתנעתה כשעד אז הרשות לא אכפה את האיסור הזה. צריך להמשיך ולחפור ולמצוא את ההפרות בצורה שוטפת כדי שזה ימשיך. יש גם רפורמות חקיקתיות שהתנענו ועכשיו צריך להמשיך אותן, כמו ההגנה על יבואנים מקבילים מפני התנהגויות שנועדו לסלק אותם מהשוק, בין היבואן הרשמי ובין הקמעונאים... שדרוג האיכפה הפרטית של דיני

מחקר ופיתוח מדיניות דיור חברתי
הפקולטה למשפטים | אוניברסיטת תל אביב

צילום: רות צלניקר

הגר: פתרונות בקצב מסחרר לחסמי שוק הנדל"ן.

חולמת על בית אבל גרה בשכירות? לפחות תשלמי פחות! עוד רעיון מוצלח מבית הגר.

קידום חקיקה, מחקר והכשרה, בשיתוף רשויות מקומיות והמדינה

"אם כבר הזכרנו את האינטרסים תלויי הגיל", מוסיף סבסטיאן, "אנו עורכים, בתמיכת משרד הרווחה, מחקר על קשישים בתהליכי התחדשות עירונית, משום שגם משרד הרווחה מבין שיש צורך להתייחס לצרכים של אוכלוסייה זו בצורה מובחנת, ושלנו יש את הידע התיאורטי והמעשי לערוך מחקר מסוג זה ולספק את התשובות... וזה לא הגוף הציבורי היחידי ששכר את שירותינו. עיריית תל-אביב, באמצעות חברת עזרא וביצרון שנכנסת עכשיו לנושא פינוי-בינוי, גייסה אותנו להעביר את התושבים קורס בסיסי אודות זכויותיהם בתהליכי התחדשות עירונית והשלבים השונים בתהליכים אלה. במקביל, אנחנו חברים, בהיבט של דיור בר-השגה, בצוות התכנון של העירייה האמון על הכנת מסמך מדיניות להתחדשות העירונית בשכונת נווה עופר...". "חשוב לציין", ממשיך סבסטיאן, "שהדגש שלנו הוא על דיור להשכרה במחיר שיהיה באמת בר-השגה ולא כפי שהמצב הוא כיום, שבר-השגה זה אומר מחיר השוק או מעט פחות ממנו, כלומר בלתי מושג לבעלי הכנסה בינונית ונמוכה, שהם היו אמורים להיות קהל היעד של דיור בר-השגה. את הניסיון העשיר ביותר רכשנו בהיבט זה במעורבות שלנו בפרויקט שדה דב, שם, ביחד עם קואליציה של ארגונים מהחברה האזרחית, הגענו ליעוד של 35% מהדירות לדיור חברתי, כלומר דיור ציבורי ודיור בר-השגה להשכרה, בהנחות של מעל 40% ממחיר השוק! בנוסף, דאגנו לכלים המתאימים כדי שההנחה הזו לא תמוסס... אני שמח להיווכח שגם עיריית תל-אביב מבינה שעירייה טרזוגנית, עם אוכלוסייה מרקע חברתי-כלכלי מגוון, היא עיר טובה יותר. שדה דב הוא הדמנת גדולה להפוך דיון תיאורטי וסימא גדולה - דיור בר-השגה - לתוצאות בשטח, כי מדובר במתחם בו הקרקע ברובה בבעלות ציבורית, במקום הכי אטרקטיבי שיש. יחד עם זאת, השינוי חייב לבוא לא רק בפרויקטים עצמם אלא גם בחקיקה, ואכן יזמנו תיקון לחוק התכנון והבנייה בדיוק בנקודה הזאת".

פעמים רבות אנשים מבוגרים לא חותמים על הסכם פינוי בינוי מתוך חשש משינויים. בהגר מאסינים שעבודה קהילתית תתגבר על הקשיים.

סודי נוסף בעניין זה, חושף סבסטיאן, "והוא התכנית הבין-לאומית לתואר שני, שמושכת לפקולטה מדי שנה מספר לא מבוטל של משפטנים, דוברי שפות זרות, מכל רחבי העולם. גייסנו כמה מהם לצורך איסוף הנתונים, שזה לא דבר פשוט בכלל - צריך למשל לאתר נהלים עירוניים שונים שלא בהכרח מתפרסמים ברבים - והצלחנו בדרך זו לאסוף את הידע המתאים. הרעיון הוא שהדייר הנוכחי יגזור קופון קטן, הרבה פחות ממתווכים, כך שהוא מתוגמל על שירות שהוא בפועל עושה, וכמובן השוכרים שמחליפים אותו, שמשלמים הרבה פחות".

הסטארט אפ מגיע לשוק השכירות
תיווך עולה לשוכרים כסף - תוספת של חודש שכירות מלא בדרך כלל. 50% מהדירות מוצעות כך אך עובדה זו אינה חוסכת במרבית המקרים את כאב הראש מהדייר הנוכחי בדירה, אשר משמש על תקן מדריך להכרת הדירה עבור השוכרים המתעניינים. את ההסדר המקובע הזה מציעה לאחרונה לפרק חברת סטארט-אפ שיזמה פיתוח פלטפורמה אינטרנטית לשכירות ללא מתווכים, הגר, בשיתוף פעולה עם חברת הסטארט-אפ, שאת שמה כרגע לא ניתן לגלות, עורכת מחקר השוואתי המתמקד בשישה שווקי שכירות בערים בחו"ל, לשם שואפת החברה להתרחב בבוא השעה. "מעבר להבנה שלנו בשוק הנדל"ן בישראל ובשכירות בפרט, לנו, כמי שיושבים בפקולטה למשפטים, יש יתרון

התחדשות עירונית שנותנת מקום לזכאים לדיור ציבורי ולדיור בר-השגה, תיצור עיר טובה יותר.

גוף אחד פעלתן, שמוצא פתרונות לחסמי שוק הנדל"ן

ניתן היה להמר שבועת הנדל"ן ומאמצי הממשלה לספק דיור בר-השגה יעודדו פיתוח פתרונות לחסמי השוק ולא רק מעקפים אבל המציאות הפוכה. את המציאות הזאת מנסה לשנות הגר - הגוף האקדמי האחראי בפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן על מחקר ופיתוח מדיניות דיור חברתי. הכלים: מחקר, קידום מדיניות, יצירתיות ומעל לכל תחושה של שליחות.

במשרד צנוע בקומת המרתף של הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב מצליחה קבוצה קטנה של אנשים, בהנחיית פרופסור נטע זיו, לייצר בקצב מהיר פתרונות יצירתיים לבעיות וכשלים שמטרידים את שוק הנדל"ן עוד מלפני המחאה החברתית ולמותר לציין שביתר שאת מאז. ואמנם, הפתרונות הללו מעוררים את סקרנותם של גופים ממשלתיים גדולים וחוזקים ורשויות מקומיות, סקרניות לא פחות. למקום קוראים הגר - מחקר ופיתוח מדיניות דיור חברתי. לפניכם דגימה בלבד מפעילותם בתקופה האחרונה:

ואיך יוצאים מהפלונטר?
"שלוש מילים - עבודה קהילתית מעמיקה. זה בדיוק המודל שפיתחנו ושאלנו מיישמים בימים אלה בשכונת "בנית" בלוד. יש לנו עורך דין עם הכשרה גם בעבודה סוציאלית שעורך ראינות לכל הדיירים... פעמים רבות מספר להם דברים שהם לא ידעו על הזכויות שלהם ומלווה אותם בכל התהליך, למשל בחירת נציגויות לכל בניין. היתרון של המודל הוא שאת הליווי מספק לא "מעאכר", כפי שנהוג בשוק, אלא גוף בלתי תלוי, שזוכה לאמון של הדיירים, שנמצא בקשר טוב עם הרשויות והיזם, ויש לו את הכלים המקצועיים הנכונים. אבל זה עוד לא הכל. החסמים האלה דורשים טיפול מערכתית ברמה לאומית. רק לאחרונה יזמנו מפגש חשיבה,

מודל מקצועי חדש לליווי פרויקטים של פינוי-בינוי
על פניו, פרויקטים של פינוי-בינוי הם פתרון אידיאלי, כזה שמוסיף ערך ואיכות חיים לדיירים, רווח לקבלן ותועלת לעיר, בזכות מראה משופר ואוכלוסיות חדשות. זה גם אינטרס מובהק של המדינה במלחמה בבעיות הנדל"ן בזכות תוספת יחידות דיור בלב ערים קיימות. ואמנם, יזמים ופוטנציאל לא חסר. אבל הצורך בהסכמת מספר רב של בעלי דירות תוקע את התהליך בלא מעט מקרים. קח לדוגמה את השאלה של בנייה ללא היתר" מאתגר סבסטיאן ולרשטיין, המנהל של הגר, "איך תשקלל את זה בהערכת שווי הדירה הנוכחית? אם לא תשקלל, הדיירים

דבר הפרקליט: מאיר לינזן, שותף בכיר והשותף המנהל בהרצוג פוקס נאמן

צילום: טלי חן

ניהולית ושעות רבות, מדי חודש, שאני מקדיש לענייני האוניברסיטה והפקולטה, על חשבון עבודה אפשרית במשרד, מה שנקרא, לעשות למען בית... אבל אני אגיד לך יותר מזה. לטעמי האחריות שלנו, כאנשי הפרקטיקה, למחקר המשפטי, רחבה אף הרבה יותר! ואני אפילו לא מדבר על התרומה למלגות לתואר ראשון, שזה בעיני, כמי שזכה למלגה כזאת בזמנו, בבחינת החזר חוב. אני מדבר על משפטן מצטיין ששוקל לעשות תואר מתקדם במשפטים. זה הרי אינטרס ברור שלנו כמקצוע, בין אם אותו משפטן יחזור לעריכת הדין כמומחה גדול יותר בתחומו וכך יתרום להעלאת הרמה המקצועית של הענף ובין אם הוא יישאב לאקדמיה ויקדם את המשפט כחוקר לשנים ארוכות. אבל איזה תמריץ יש למשפטן כזה להתנתק מהקריירה לשנתיים תמימות - שהרי תעזבנו יום, יעזבך יומיים, וזה רק בתואר שני, כן? בתואר שלישי זה כמובן יותר משנתיים - איזה תמריץ יש למשפטן כזה לוותר על השכר הגבוה שהוא עשוי להרוויח במקצוע, ולהקדיש את כל כולו ללימודים ולמחקר, תוך כדי חיזור מתיש אחרי מלגות קיום שמספקות קיום צנוע מאוד? זו בדיוק הסיבה מדוע אני הייתי שותף, כתורם וכמגייס תרומות נוספות, מעמיתים וידידים, להקמת מרכז מיתר ללימודי משפט מתקדמים בפקולטה למשפטים, ואני גם תומך בדרך זו בתכנית התואר השני האקדמיטיבי במשפט ציבורי, בשיתוף אוניברסיטת נורת'וסטרן".

ועל הפרקטיקה לסייע לאקדמיה בהיבט זה?
"ללא ספק", מדגיש עו"ד לינזן, "בתחום המשפט, בניגוד אולי לתחומים אחרים אליהם מכשירה האקדמיה, יש כסף. הכסף הזה הוא פרי עמל ויגיעה של עורכי דין מעולים, בוגרי

”
עורכי דין מעולים, בוגרי הפקולטה, הם מעולים גם כי הם למדו מהחוקרים המעולים שמלמדים בפקולטה... לי יש אינטרס ישיר בכך שלפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב יוסיפו להיות חוקרים מעולים.

הפקולטה, והם מעולים גם כי הם למדו מהחוקרים המעולים שמלמדים בפקולטה. במשרד שלי יש 41 שותפים בוגרי הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב, 33 שכירים בוגרי הפקולטה ובמוצע כ-15 מתמחים בוגרי הפקולטה. אתה מבין? לי יש אינטרס ישיר בכך שלפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב יוסיפו להיות חוקרים מעולים. ולכן המשרד שלנו תורם, מעבר כאמור למלגות לתואר ראשון, גם למלגות לתארים מתקדמים, לתכנית ה-LL.M. הבין-לאומית, ולמרכזי המחקר ומכוני המחקר בפקולטה. אדרבא, אני גם פעיל מאוד בגיוס תורמים נוספים לתכניות ולגופי המחקר הללו. בעיני זו הדרך שלי, כענף, ובוודאי כמשרד מוביל, להבטיח עורכי דין מצטיינים, שהרי גם אם השוק מוצף בעורכי דין,

ואולי אף ביתר שאת כשהוא מוצף, לעורכי דין מצטיינים יש ביקוש שעולה עשרות מונים על ההיצע, והמקום הראשון למצוא את מי שיהיו עורכי דין מצטיינים הוא הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב."

אתה מציג זאת ממש כאחריות של הפרקטיקה, אני צודק?

"בהחלט", משיב עו"ד לינזן, "האינטרס הוא משותף, לאקדמיה ולפרקטיקה, ולכן גם האחריות היא משותפת - האחריות למחקר המשפט ולדור הבא של העוסקים במשפט". "תראה", הוא מסכם, "האחריות שאני חש כלפי הפקולטה למשפטים לא באה מהמקום של בוגר הפקולטה, שהרי בפועל, קשר ה-Alumni בין הבוגרים לבין הפקולטה, ובישראל בכלל, אינו חזק כמו בארצות הברית. בישראל, למרות שהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב היא בית ספר מוביל למשפטים בקנה מידה עולמי, ומעמדה בישראל אינו נופל מהמעמד שיש לבתי הספר הבולטים ביותר למשפטים בארצות הברית, אחוות הבוגרים פחות מובהקת ויש מקום לשיפור ולחיזוק הקשר עם הפקולטה, אבל המצב הזה לא נובע מחוסר הכרת תודה של הבוגרים. אני חושב שלצעירים בישראל יש פשוט כור היתוך מעצב אחר, לפני הלימודים לתואר ראשון, וזה הצבא... בשורה התחתונה, האחריות שאני חש כלפי הפקולטה למשפטים לא באה ממקום של נאמנות לאיזה מועדון יוקרתי, אלא של טובת הענף".

על הצפת השוק בעורכי דין (אבל לא בעורכי דין טובים!), על האינטרס של עורכי הדין בעידוד מחקר משפטי, ומדוע קשר ה-Alumni בישראל אינו חזק כמו בקרב בוגרי אוניברסיטאות יוקרתיות בארצות הברית. מאיר לינזן, בוגר הפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל-אביב (בהצטיינות, 1980), על האחריות, המשותפת לאקדמיה ולפרקטיקה, לעתיד ענף המשפט.

מאיר לינזן, שותף בכיר והשותף המנהל בהרצוג פוקס נאמן, משרד עורכי הדין הגדול בישראל לשנת 2016 לפי דירוג גלובס 100, למד בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב בשנים 1976-1980 והיה חבר מערכת עיוני משפט במחזור ממנו יצאו, בין היתר, פרופסור מיגל דויטש, השופט לשעבר שאול מנהיים ועורכי הדין אברהם אלתר ז"ל ועדלאי חומסקי ז"ל ויבדלו לחיים ארוכים עודד ערן ואביגדור קלגסבלד. במהלך לימודיו זכה עו"ד לינזן במלגת לימודים וסיים את התואר בהצטיינות.

הרצוג פוקס נאמן, ממתמחה ועד למעמד הנוכחי, שותף בכיר והשותף המנהל, "אלא שהמורים דאז חילקו את זמנם בין הפרקטיקה לבין האקדמיה וכתוצאה מכך, מחקר המשפט נפגע. לטעמי, מבחינה זו, הפקולטה של היום בנויה נכון יותר בכך שיש סגל קבוע מצוין, שתורתו אומנותו, אשר מקדיש את כל זמנו למחקר ברמה הבין-לאומית הגבוהה ביותר. את הגיוון ונקודת המבט של הפרקטיקה יביא סגל המורים מן החוץ".

ובכך מתמצה מעורבות הפרקטיקה בנעשה בין כתלי הפקולטה?

"ממש לא! אני, למשל, חבר בוועד המנהל של האוניברסיטה, בחבר הנאמנים של הפקולטה, בוועד המנהל של מרכז צבי מיתר ללימודי משפט מתקדמים, בוועד המנהל של מרכז-על ע"ש צגלה למחקר בין-תחומי של המשפט, בוועד המנהל של תכנית פרסול לתואר שני בין-לאומי בפקולטה ובוועד המנהל של המכון להשתלמות עורכי דין של הפקולטה. תסכים איתי שזו מעורבות לא קטנה בנעשה בין כתלי הפקולטה", מחייך עו"ד לינזן וממהר להבהיר "לא מדובר בתארים לשם כבוד... זו מעורבות

המקום הראשון למצוא את מי שיהיו עורכי דין מצטיינים: הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן באוניברסיטת תל-אביב.

מכון חדש נולד לפקולטה למשפטים ולתחום הקניין הרוחני. הסנדק - מזכ"ל WIPO!

תגידו מזל טוב! ב-20 במרץ האחרון, בנוכחות נכבדים רבים מהצמרת המשפטית הישראלית, ובכללה שלושה נשיאי בית המשפט העליון לשעבר ושלושה שרים לשעבר, נחנך בפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן מכון ש. הורוביץ ושות' לקניין רוחני לזכר ד"ר אמנון גולדנברג ז"ל. כפי שהעיד בטקס ד"ר פרנסיס גורי, מזכ"ל WIPO, תחום הקניין הרוחני, על השלכותיו התרבותיות, הכלכליות והמסחריות, נדרש להתאים את עצמו למציאות טכנולוגית המתגרת באופן בלתי פוסק את דרכי היצירה, הקליטה והשימוש בקניין רוחני, כמו גם את ההפקה, ההפצה והמסחר בקניין רוחני. במילים פשוטות, האתגר העומד בפני המכון שזה עתה נולד הוא ממש לא פשוט.

ויקרא שמו בישראל מכון ש. הורוביץ לקניין רוחני לזכר ד"ר אמנון גולדנברג ז"ל. ראש המכון החדש, פרופסור מיכאל בירנהק, נושא דברים בפני באי כנס ההשקה. לצדו על הבמה סגן נשיא האוניברסיטה למחקר, פרופסור יואב הניס, דקאן הפקולטה למשפטים, פרופסור רון חריס, עו"ד טל בנד ממשרד ש. הורוביץ ושות' ואורה, אלמנתו של אמנון גולדנברג.

אבחנות מנקודת מבט: האחת, המשיכה הישראלית לחדשנות והשנייה, העובדה כי יצירה רוחנית ותרבותית ורדיפת ידע ליוו את העם היהודי משחר ההיסטוריה בעוד שמהות הקניין הרוחני היא בדיוק האופן בו החברה מייצרת, מפיצה וצורכת ידע ותרבות. לאור כל זאת, המשיך פרנסיס גורי, אך טבעי הוא כי בישראל יוקם מכון למחקר קניין רוחני, לצורך עידוד מחקר, כולל מחקר רב-תחומי, בתחום הקניין הרוחני, יצירת במה מבוקשת לשיח אקדמי עדכני, בשיתוף עם מרכזים בין-לאומיים דומים, והכשרה עדכנית בתחומי הקניין הרוחני. את דברי פרנסיס גורי אודות היצירה כחלק מהגדרת הזהות היהודית חיזקה פרופסור נילי כהן, אשר נגעה בשתי פסיקות ישראליות, בעניין

האמנות הבין-לאומיות בתחום הקניין הרוחני, תחום בו הודות למהפכה הטכנולוגית התיאום הבין-לאומי הוא בעל חשיבות מרכזית. בדבריו ניתח ד"ר גורי את האתגרים עימם התמודדו זכויות היוצרים בעשרים השנים האחרונות, על רקע היכולת העכשווית לשכפל יצירות בקלות ולהפיצן באופן גלובלי בקלות רבה לא פחות. המסר המרכזי בנאומו, אולי אף חתרני כנגד הארגון בראשו הוא עצמו עומד, נגע במסוגלות ההגנה על זכויות היוצרים כפרי שיתוף פעולה בין מדינות, להבדיל מכוחות השוק.

הראש היהודי והקניין הרוחני

לעניין החשיבות שבהקמת מכון ייחודי לקניין רוחני בישראל דווקא, סיפק ד"ר גורי שתי

העליון חנן מלצר, עורכי דין בכירים וחברי אקדמיה רבים. יש לציין כי ד"ר אמנון גולדנברג ז"ל היה חבר סגל בפקולטה, ושותף, כעורך דין, לכמה מפסקי הדין הבולטים בתחום הקניין הרוחני בישראל כגון בתיקי פניציה, אינטרלוגו, יוז איירקראפט ועוד. אכן, כפי שהעידה אלמנתו, אורה גולדנברג, "הקמת המכון לקניין רוחני היא אולי המעשה שמחזיק אותנו הכי קרוב לאמנון".

מזכ"ל WIPO במסר חתרני כנגד ארגון שלו עצמו

בטקס ההשקה נשאו דברים פרופסור למשפטים נילי כהן, נשיאת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים וכן ד"ר פרנסיס גורי, מזכ"ל WIPO, ארגון האו"ם האחראי לגיבוש ופיקוח על

מימין: פרופסור נילי כהן, נשיאת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. עד כמה יהודית היתה יצירתו של קפקא? משמאל: מזכ"ל WIPO ד"ר פרנסיס גורי בטקס השקת המכון לקניין רוחני. ראה חשיבות רבה למחקר התחום בישראל דווקא.

כר משפטי מרכזי לכלכלה ולתרבות, ועם זאת מתפתח ומתעדכן כל הזמן, ובצירוף הנסיבות המיוחדות שלנו כאן, כל זה מזמין להקמת מכון מחקר, דיון ומעקב, ראשון מסוגו בישראל, אשר יתמקד אך ורק בתחומי הקניין הרוחני".

הנצחה ראוייה לד"ר אמנון גולדנברג ז"ל

המכון החדש, הנקרא על שם עו"ד ד"ר אמנון גולדנברג ז"ל ממשרד ש. הורוביץ ושות', הושק בטקס רב משתתפים בפקולטה למשפטים ב-20 במרץ האחרון. את הטקס כיבדו בנוכחותם אישים בולטים רבים מהצמרת המשפטית בארץ, ובכללם שלושה נשיאי בית משפט עליון לשעבר: מאיר שמגר, אהרון ברק ואשר גרוניס, שלושה שרים לשעבר: דוד ליבאי, אמנון רובינשטיין ודניאל פרידמן, שופט בית המשפט

"בעולם גלובלי הממשק בין משפט וטכנולוגיה הוא בעל חשיבות עצומה ועל אחת כמה וכמה באומת סטראט-אפ כישראל", מעיר פרופסור מיכאל בירנהק, מומחה למשפט וטכנולוגיה וקניין רוחני וראש המכון החדש לקניין רוחני בפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן, "דיני הקניין הרוחני קריטיים לממשק זה, כמו גם לנושאים אחרים בעלי חשיבות מיוחדת בישראל, כמו הגנה על אמנות ותרבות מקומית וכל הכרוך ברישום תרופות כפנט, תחום בו חברת טבע היא שחקן מפתח עולמי. בנוסף, חוק זכויות היוצרים שנחקק בישראל ב-2007 ופרשנותו בבתי המשפט בישראל מעוררים עניין עולמי רב משום שמעבר לנעשה בנושא בארה"ב, יש לחוק זה ערך תקדימי בקנה מידה עולמי. בשורה התחתונה, היות שהקניין הרוחני הוא

נכבדים רבים נכחו בהשקת מכון ש. הורוביץ לקניין רוחני לזכר ד"ר אמנון גולדנברג ז"ל. בתמונה, שלושה נשיאים בדימוס של בית המשפט העליון - מאיר שמגר, אהרון ברק ואשר גרוניס - בצוותא עם אורה, אלמנת ד"ר אמנון גולדנברג ז"ל ועו"ד טל בנד, ראש קבוצת הקניין הרוחני ושותפו של ד"ר אמנון גולדנברג במשרד ש. הורוביץ ושות'.

עמרי רחום טוויג, על הזכות ליצירה נגזרת

עמרי רחום טוויג, דוקטורנט מצטיין ומוסיקאי, אשר זכה הן במענק מחקר מטעם מכון ש. הורוביץ ושות' והן, לא מזמן, במלגת וולף היוקרנית, כותב דוקטורט במסגרת מרכז צבי מיתר ללימודי משפט מתקדמים ואף היה עמית מחקר במרכז אדמונד י. ספרא לאתיקה בפקולטה למשפטים. ממקום שבתו בברקלי, כחלק מהמסלול המוצע לדוקטורנטים מצטיינים במרכז צבי מיתר, ללמוד סמסטר באוניברסיטה בין-לאומית מובילה, התפנה עמרי לספר לנו על נושא מחקרו - היצירה הנגזרת, כלומר הזכות להתבסס באופן מהותי על יצירה קודמת ביצירה חדשה:

"כיום, ברוב מדינות העולם, הזכות ליצירה נגזרת נתונה באופן בלעדי לבעל היצירה המקורית. כמוסיקאי, הבעיה בבלעדיות הזאת היתה לי מוחשית. במוסיקה קלאסית, למשל, אחת מסכניקות ההלחנה הידועות היא וריאציות על נושא מתוך יצירה מוכרת קיימת. זו כמובן יצירה נגזרת ולכן אסורה ללא הסכמת היוצר הראשון. גם נגני ג'אז משלבים במהלך האלתור שלהם קטעים מיצירות מוכרות אחרות וגם בעולם הפופ מקובל מאוד לעשות גרסאות כיסוי (Cover) ליצירות קיימות (החוק מאפשר לעשות זאת בחריג מיוחד), אך גם לשלב חלקים מיצירות קיימות ביצירות חדשות. זה ניכר באופן מיוחד בטכניקות יצירה חדשות יותר כמו מאש-אפ ורמיקס..."

ואיך אתה מציע להתמודד עם ההגבלה שמטילה הזכות ליצירה נגזרת?

"אחת המסקנות מהמחקר שלי היא שאם בוחנים היטב את ההצדקות, הכלכליות ואלו המבוססות על הזכויות הטבעיות של היוצרים, קשה לתמוך בהיקף הרחב של הבלעדיות ליצירה נגזרת כיום. כלומר, אם מבינים שהשימוש בביטויים קודמים לצורך יצירות חדשות הוא חלק בלתי נפרד מעולם היצירה, ורואים ערך בעידוד יצירתיות והעשרת עולם הביטויים, יש לעצב מחדש את הזכות הזאת. מצד אחד יש להחיל אותה על יותר מקרים, שכיום נתפסים על ידי בתי המשפט כ"העתקה" בלבד, למרות שמדובר בהם בעשיית יצירות חדשות עם תוספת מקורית משמעותית. מצד שני, יש לצמצם באופן ניכר את עצמת הסעדים שהחוק מעמיד לרשותו של היוצר הראשון כאשר יצירה נגזרת נעשית ללא רשותו. ההצעה העיקרית היא לעבור למשטר של רישיון כפייה - לאחר תקופת חסימה מסוימת של בלעדיות ליוצר הראשון, יוכל כל אדם יוכל לעשות יצירות נגזרות ללא הסכמתו, בכפוף לתשלום תמלוגים ראויים."

ומהפרספקטיבה הנוכחית שלך במרכז החזק למשפט וטכנולוגיה בברקלי, איך אתה רואה את הקמת המכון הראשון לקניין רוחני בישראל?

"ישראל היא מעצמה טכנולוגית. רואים את זה היטב דווקא מקליפורניה, ומעמק הסיליקון, פסגת תעשיית הטכנולוגיה בארה"ב. רבים נושאים כאן עיניים לפיתוחים הטכנולוגיים החדשים בישראל. לכן, טבעי ומתבקש שתהיה פלטפורמה מוכבדת והולמת למחקר הקניין הרוחני שהוא חלק מרכזי מתחום המשפט והטכנולוגיה. בנוסף, חשוב במיוחד להעשיר את השיח המחקרי הישראלי בנושא. הפסיקה בתחום הקניין הרוחני בכל רחבי העולם מתאימה את עצמה לשינויים בטכנולוגיה ובתחומי היצירה החדשים לאט מדי. בישראל זה ניכר במיוחד כאשר בתי המשפט נוטים לפנות לפסקי דין במדינות אחרות בעולם כבסיס להחלטותיהם. העשרת המחקר בקניין הרוחני בישראל דווקא תאפשר מקור ידע זמין ונגיש יותר שיוכל לשמש את בתי המשפט כדי להאיץ את התאמת הפסיקה להתפתחות הטכנולוגיה."

כמו במוסיקת ג'אז למשל, שילוב יצירות קיימות ביצירה חדשה הוא חלק בלתי נפרד מתהליך היצירה. דוגמא אחת לצורך בעיצוב מחדש של הזכות ליצירה נגזרת.

כתבי קפקא וארכיון יהדות וינה, בהן נקבע, בניגוד לזכויות היוצרים והבעלים המקוריים, כי הלכה למעשה, ישראל, כנציגת העם היהודי, היא הראויה להחזיק בשני קורפוס היצירות, אם כי, הודתה פרופסור כהן, לפחות ביחס לקפקא ספק עד כמה "יהודית" היתה יצירתו.

”
מחיר התרופות נוגע לכולנו, מה מותר ומה אסור בשיתוף קבצים, יצירות ותמונות, נוגע לכולנו וגישה לידע ולמידע בכלל זה דבר שמעניין את כולנו.
פרופסור מיכאל בירנהק, ראש המכון החדש

וגם לשאלה בדבר סוג הפעילות שייזום המכון החדש כבר יש תשובה...

"אחת הבעיות עם החקיקה והרגולציה בתחום הקניין הרוחני", מסביר פרופסור בירנהק, "היא שהציבור אינו שותף לה ולעיתים אף לא מודע לה, למרות חשיבותה הרבה. הרי מחיר התרופות נוגע לכולנו, מה מותר ומה אסור בשיתוף קבצים, יצירות ותמונות, נוגע לכולנו וגישה לידע ולמידע בכלל זה דבר שמעניין את כולנו. המכון שלנו יאפשר לא רק מעקב אחרי החקיקה אלא יפתח את הדיון - באמצעות מוסד השולחן העגול שלנו ופורום הסטודנטים שלנו - לקהלי עניין רחבים ומגוונים יותר מאשר המשפטנים ובעלי האינטרסים הכלכליים. למשל, ביחס להצעת חוק העיצובים החדש, כבר הושבנו יחד, אולי בפעם הראשונה, חוקרים מהאקדמיה, עורכי דין ושופטים, לצד מעצבי פונטים. זו בדיוק המטרה, לאפשר מפגשים מפרים ומחדשים, שכיום אין עבורם במה. את זה אנחנו כבר מיישמים וכאמור, זו רק אחת מהמטרות שהצבנו לעצמנו".

פרופסור מיכאל בירנהק

בוגר בכותרות:

ד"ר אביחי מנדלבלוט, היועץ המשפטי לממשלה, ובוגר הפקולטה (1986)

צילום: אבי אוחיון, לעימן

אדוני היועץ המשפטי לממשלה, אתה נכנסת בשערי הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב, ובשערי עולם המשפט, בגיל 18. האם הבחירה במקצוע המשפט כדרך חיים היתה ברורה לך בגיל כל כך צעיר?

איזה סטודנט למשפטים היית? האם יש איזה שהיא חוויה זכורה במיוחד, המלווה אותך מאז? האם יש איש סגל או קורס הזכור לך לטוב במיוחד?

מילים נוספות שהיית רוצה לומר לאקדמיה המשפטית ולסטודנטים הצעירים למשפט כיום, ממרומי תפקידך הנוכחי?

בשלב שבו התחלתי את הלימודים האקדמיים, הבחירה בלימודי משפטים לא היתה לי ברורה מאליה. עם זאת, תחום המשפט היה נראה לי אז כתחום מעניין מאוד, שאפשר לפתחו לכיוונים רבים ומגוונים, לא רק בתוך מקצוע עריכת דין, אלא גם מחוצה לו. עם השנים התברר לי שמה שסברתי בגיל 18, לגבי העניין הרב שיש בתחום המשפט, ולגבי היכולת לפתחו לכיוונים רבים, היה נכון בהחלט, והוא נכון אף מעבר למה שהיה ביכולתי להבין אז.

כסטודנט צעיר התעניינתי בתחומים רבים שנלמדו, אך לא תמיד הקלתי על המרצים. אני זוכר שבאחד השיעורים, בנושא המשפט המקובל, שבמהלכו הפרעתי מעבר לרגיל, ביקש המרצה שאעמוד ושאל אותי האם אינני מעדיף להעביר את הזמן שנוותר עד לסוף השיעור מחוץ לכיתה, בדשא ובשמש, ואני נעתרתי להצעתו... אני מקווה שהסטודנטים למשפטים לא ייקחו דוגמא דווקא מהחוויה האישית הזו, אלא שילמדו ויפיקו מהשיעורים את המרב.

מרצה אשר זכור לי במיוחד, ולצדו הלך לעולמו לאחרונה, הוא פרופסור אהרון קירשנבאום ז"ל. פרופסור קירשנבאום ז"ל לימד אותי משפט עברי, והיה אדם מרשים ברוחב הידיעה שלו ובמומחיותו בתחום זה ובתחומים אחרים. פרופסור קירשנבאום ז"ל הרשים אותי מאוד ביכולותיו האינטלקטואליות, בחיבורים שעשה בין התחומים השונים ובין ישן לחדש, בנועם הליכותו ובפתיחותו לסטודנטים.

נכנסתי לתפקיד היועץ המשפטי לממשלה לפני זמן קצר יחסית, חודשים ספורים בלבד, אך זמן קצר זה הספיק לי כדי להיווכח עד כמה התפקיד מעניין ומורכב. לסטודנטים הצעירים למשפטים כיום חשוב לי לומר, שבכל דרך שאליה יפנו בהמשך, בין אם ישתלבו במגזר הציבורי או הפרטי, יעסקו בליטיגציה, בייעוץ או בכל תחום משפטי אחר, וגם אם יפנו לעסוק בתחומים שמחוץ לעולם המשפטי, עליהם לראות עצמם תמיד כשליחים של שלטון החוק בחברה. כיועץ המשפטי לממשלה, כך אני רואה כל אחת ואחת מהסטודנטים למשפטים ומבוגרי לימודי המשפטים, כשליחים שלי ושל הציבור בשמירה על שלטון החוק. אני מאחל לכל הסטודנטים הצלחה רבה בלימודים ובהמשך דרכם.

צילום: ריבי טל

הפקולטה למשפטים
ע"ש בוכמן
אוניברסיטת תל אביב

